

EUROPOS BENDRIJŲ KOMISIJA

Briuselis, 19.9.2007
KOM(2007) 528 galutinis

2007/0195 (COD)

Pasiūlymas

EUROPOS PARLAMENTO IR TARYBOS DIREKTYVA

**iš dalies keičianti Direktyvą 2003/54/EB dėl elektros energijos vidaus rinkos bendrųjų
taisyklių**

(pateikta Komisijos)

{SEK(2007) 1179}

{SEK(2007) 1180}

AIŠKINAMASIS MEMORANDUMAS

Elektra ir dujos yra Europos gerovės pagrindas. Jei Europos elektros ir dujų rinka bus nekonkurencinga ir neefektyvi, Europos piliečiai už pagrindiniais laikomus kasdienius elektros ir dujų poreikius mokės pernelyg didelę kainą. Taigi, kaip energetika yra svarbi Europos pramonei, taip elektros ir dujų rinka yra esminė Europos konkurencingumui.

Be to, konkurencinga ir veiksminga elektros ir dujų rinka yra būtina išankstinė sąlyga siekiant sustabdyti klimato kaitą. Tik veikiančioje rinkoje įmanoma sukurti veiksmingą teršalų išmetimo leidimų prekybos sistemą ir atsinaujinančios energijos pramonę, kuri padės pasiekti ambicingą Europos Tarybos nustatytą tikslą – užtikrinti, kad iki 2020 m. 20 proc. ES energijos sudarytų energija iš atsinaujinančiosios energijos šaltinių.

Pagaliau visoje Europos Sąjungoje konkurencinga elektros ir dujų rinka yra svarbiausia siekiant užtikrinti energijos tiekimą Europoje, nes tik visą Europą apimanti ir konkurencinga rinka pritrauks teisingas investicijas, pasiūlys teisingas galimybes naudotis energijos tinklu visiems potencialiems investuotojams ir sukurs realias, veiksmingas paskatas tinklo operatoriams ir gamintojams investuoti milijardus eurų, kurių prireiks Europos Sąjungai per artimiausius du dešimtmečius.

Elektros ir dujų rinkos liberalizavimo procesas buvo pradėtas prieš apytiksliai 10 metų. Per tuos 10 metų daugeliui Europos piliečių išaugusi pasirinkimo laisvė ir didesnė konkurencija bei atitinkamai geresnis aptarnavimas ir saugumas suteikė naudos. Tačiau iš Komisijos ir Europos energetikos reguliavimo institucijų atlikto vertinimo paaiškėjo, kad dar daug trūksta, jog būtų sukurtos tikrai konkurencingos rinkos. Realiai dar pernelyg daug ES piliečių ir verslo įmonių negali laisvai rinktis tiekėjo. Tikrai vidaus rinkai susiformuoti trukdo rinkos susiskaldymas pagal valstybines teritorijas, didelė rinkos koncentracija ir stipri vertikali integracija.

Kai 2003 m. liepą įsigaliojo iki šiol taikomos elektros ir dujų direktyvos, Komisija nuolat prižiūrėjo jų įgyvendinimą ir poveikį rinkai, taip pat palaikė nuolatinius ryšius su visomis suinteresuotosiomis šalimis. Konkrečiai, Komisija kasmet skelbė elektros ir dujų vidaus rinkos įgyvendinimo analizės ataskaitas. Ji taip pat surengė Elektros reguliuotojų forumą Florencijoje ir Dujų reguliuotojų forumą Madride, į kuriuos reguliariai kvietė ministrus, nacionalines reguliavimo institucijas, Komisijos atstovus, perdavimo sistemos operatorius, tiekėjus, pardavėjus, vartotojus, profesines sąjungas, tinklo naudotojus ir energijos mainų vykdytojus.

2005 m. pabaigoje Hampton Court susitikusi Europos Vadovų Taryba pakvietė kurti teisingą Europos energetikos politiką. Atsiliepdama į šį kvietimą, 2006 m. kovo 8 d. Komisija paskelbė žaliają knygą dėl bendros, tarpusavyje susijusios Europos energetikos politikos sukūrimo. Konsultacijos su visuomene metu gauta 1 680 atsakymų. Dar 2005 m. Komisija pradėjo apklausą dėl konkurencijos dujų ir elektros rinkose. Energetikos apklausa parodė, kad vartotojams ir naujiems sektoriaus dalyviams susirūpinimą kelia dujų ir elektros didmeninių rinkų vystymasis ir ribotos pasirinkimo galimybės vartotojams. Komisija paruošė galutinę apklausos ataskaitą ir išsamų priemonių paketą, kurio tikslas – 2007 m. sausio 10 d. pasiūlyti naują Europos energetikos politiką.

2007 m. sausio 10 d. Komisijos komunikate „Europos energetikos politika“¹ pabrėžiama elektros energijos ir gamtinių dujų vidaus rinkos sukūrimo svarba. Komunikatas buvo pagrįstas išsamia vidaus rinkos ataskaita, galutiniais apklausos dėl konkurencijos sektoriuje rezultatais ir išsamia situacijos nacionalinėse elektros ir dujų rinkose apžvalga. Tuo pat metu, siekdama įvertinti su dujų ir elektros vidaus rinkos sukūrimu susijusias politikos galimybes, Komisija atliko poveikio vertinimą. Atliekant poveikio vertinimą buvo konsultuojamasi su suinteresuotosiomis šalimis. Buvo gauti 339 atsakymai į klausimynus iš 19-oje šalių įsisteigusių organizacijų. Be to, 73 atsakymai į klausimynus buvo gauti iš organizacijų, nesusijusių su jokia konkrečia šalimi. Buvo atliktos apklausos su dar 56 suinteresuotosiomis šalimis, daugiausia su bendrovėmis, kurioms tinklų atskyrimas arba skaidrumo reikalavimų sustiprinimas turėtų poveikį.

2007 m. pavasarį susitikusi Europos Vadovų Taryba pakvietė Komisiją pasiūlyti kitas priemones, kaip antai:

- veiksmingai atskirti energijos tiekimą ir gamybą nuo tinklo eksploatavimo;
- dar labiau suvienodinti nacionalinių energetikos reguliavimo institucijų įgaliojimus ir savarankiškumą;
- sukurti nepriklausomą nacionalinių energetikos reguliavimo institucijų bendradarbiavimo mechanizmą;
- sukurti mechanizmą, kuriuo naudodamiesi perdavimo sistemos operatoriai galėtų geriau koordinuoti tinklų eksploatavimą, perdavimo ir paskirstymo sistemos saugumą, tarpvalstybinę prekybą ir perdavimo ir paskirstymo sistemos veikimą; ir
- didinti energijos rinkos operacijų skaidrumą.

Europos Vadovų Taryba taip pat pabrėžė poreikį valstybėms narėms tiekimo saugumą gerinti solidariai.

Europos Parlamentas 2007 m. liepos 10 d. Rezoliucijoje dėl dujų ir elektros vidaus rinkos perspektyvų išreiškė tvirtą politinę paramą bendrai energetikos politikai, nurodydamas, kad perdavimo sistemų nuosavybės atskyrimas „yra veiksmingiausia priemonė skatinti investicijas į infrastruktūrą nediskriminuojančiomis sąlygomis, suteikti naujiems dalyviams sąžiningą prieigą prie tinklo ir sukurti skaidrią rinką“. Tačiau Europos Parlamentas pabrėžė, kad reikalingos ir kitos priemonės, o dėl elektros energijos ir dujų rinkų skirtumų jas gali reikėti įgyvendinti taikant skirtingą tvarką. Europos Parlamentas taip pat paragino stiprinti „nacionalinių reguliavimo institucijų bendradarbiavimą ES lygmeniu pasitelkus Europos institucijas – taip būtų galima skatinti Europą aktyviau dalyvauti reguliuojant tarpvalstybinius klausimus.“

Europos Energetikos reguliavimo institucijų taryba (CEER) pritarė Komisijos 2007 m. sausio 10 d. komunikatui, o ypač kvietimui rengti naujus ES teisės aktus, kad būtų galima vėl tinkamai vykdyti bendros energijos rinkos kūrimo projektą. 2007 m. birželio 6 d. Europos energetikos reguliavimo institucijos paskelbė šešių dokumentų rinkinį, kuriame išdėstė savo poziciją pagrindinėmis, naujuose energetikos sektoriaus teisės aktuose reglamentuojamomis

¹ KOM(2007) 1.

temomis. Jos ypač remia Komisijos pasiūlymus dėl sustiprintos nepriklausomos teisės aktais nustatytos priežiūros nacionaliniu ir ES lygmeniu ir dėl veiksmingo perdavimo tinklų atskyrimo. Reguliavimo institucijos aiškiai rekomendavo, kad perdavimo tinklų nuosavybės atskyrimas turėtų iš esmės tapti naujuosiuose ES teisės aktuose reikalaujama modeliu, taikomu elektros ir dujų sektoriams.

Į tai buvo visapusiškai atsižvelgta formuojant toliau nurodytus pasiūlymus.

1. VEIKSMINGAS TIEKIMO IR GAMYBOS VEIKLOS ATSKYRIMAS NUO TINKLO EKSPLOATAVIMO

1.1. Kad rinka veiktų tinkamai, dabar galiojančių tinklų atskyrimo nuostatų nepakanka

Dabar galiojančiuose teisės aktuose reikalaujama, kad tinklo eksploatavimas būtų teisiniu ir funkcinio atžvilgiu atskirtas nuo tiekimo ir gamybos ar gavybos veiklos. Šį reikalavimą valstybės narės vykdo pasitelkusios skirtingas organizacines struktūras. Kai kurios valstybės narės įsteigė visiškai atskiras tinklo valdymo bendroves, kitos – integruotoms bendrovėms priklausančius juridinio asmens statusą turinčius subjektus. Teisinio ir funkcinio veiklos rūšių atskyrimo reikalavimai iš tiesų turėjo teigiamos įtakos tam, kad tam tikrose valstybėse susiformuotų konkurencinga elektros energijos ir gamtinių dujų rinka.

Tačiau įgyta patirtis rodo, kad tais atvejais, kai perdavimo sistemos operatorius yra integruotai įmonei priklausantis juridinis asmuo, kyla trijų tipų problemos.

Visų pirma, perdavimo sistemos operatorius susijusioms bendrovėms gali sudaryti palankesnes sąlygas nei konkuruojančioms trečiosioms šalims. Integruotosios bendrovės gali naudotis tinklo įranga taip, kad konkurentams būtų sunkiau patekti į rinką. Pagrindinė priežastis yra ta, kad veiklos rūšis atskyrus teisine ir funkcinė prasme, nebūtų išspręstas esminis interesų konfliktas integruotose bendrovėse, kuriose tiekimo ir gamybos atstovai siekia kuo labiau padidinti pardavimo apimtis ir gauti didesnę rinkos dalį, o tinklo operatorius įpareigotas suteikti nediskriminacinę prieigą konkurentams. Šio savaime suprantamo interesų konflikto beveik neįmanoma kontroliuoti reguliavimo priemonėmis, nes perdavimo sistemos operatoriaus savarankiškumo integruotoje bendrovėje priežiūra neįmanoma be pernelyg daug pastangų reikalaujančio ir intervencinio reguliavimo.

Antra, pagal dabartines atskyrimo taisykles neįmanoma garantuoti nediskriminacinės galimybės naudotis informacija, nes nėra jokių veiksmingų priemonių, padedančių užtikrinti, kad perdavimo sistemos operatoriai neperduos integruotajai bendrovei priklausantiems gamybos ar tiekimo padaliniais neskelbtinos informacijos apie padėtį rinkoje.

Trečia, integruotoje bendrovėje iškraipomos paskatos investuoti. Vertikaliai integruoti tinklų operatoriai neturi jokių paskatų tinklus tvarkyti taip, kad būtų atsižvelgiama į bendruosius rinkos interesus ir kad nauji rinkos dalyviai galėtų patekti į gamybos arba tiekimo sektorius; atvirkščiai, integruotų tinklų operatoriams būdinga riboti naujas investicijas, jei jos būtų naudingos jų konkurentams, ir sudarytų naują konkurenciją istorinio operatoriaus rinkoje. Todėl vertikalios integracijos bendrovės priima šališkus investavimo sprendimus, kurie atitinka susijusių tiekimo įmonių poreikius. Tokios bendrovės ypač nelinkusios didinti tinklų sujungimo ar dujų importo pajėgumų, dėl kurių padidėtų konkurencija istorinio operatoriaus rinkoje, o tai neigiamai veikia vidaus rinką.

Galiausiai, vertikalčiai integruotai bendrovei būdingas natūralus siekis mažai investuoti į naujus tinklus (bijant, kad tokios investicijos gali padėti konkurentams klestėti joms priklausančiose rinkose), o, kai įmanoma, ji, suteikdama teisę naudotis tinklu, teikia pirmenybę jai priklausančioms pardavimų bendrovėms. Tai daro žalą ES konkurencingumui ir energijos tiekimo saugumui ir trukdo pasiekti su klimato kaita ir aplinka susijusius tikslus.

Paskutinių metų investicijos liudija, kad, pavyzdžiui, vertikalčiai integruotos bendrovės reinvestavo žymiai mažiau iš tarpvalstybinių perkrovos valdymo gautų pajamų jungiamiesiems vamzdynams nei visiškai atskirtiems vamzdynams. Veiksmingai atskyrus veiklos rūšis, būtų panaikintos iškreiptos investavimo paskatos, būdingos vertikalčiai integruotiems perdavimo sistemos operatoriams. Tuo pačiu būtų skatinamas tiekimo saugumas. Komisija pastebėjo, kad veiksmingai atskyrus perdavimo sistemų operatorių veiklą, sukuriama paskatos investuoti. Konkretios valstybės narės vėliau pritraukė investuotojų naujoms infrastruktūroms, pavyzdžiui, suskystintų gamtinių dujų (SGD) terminalams statyti.

Be to, pastarųjų metų elektros energijos kainos skirtingose rinkose rodo, kad atskirti perdavimo tinklų nuosavybę yra naudinga: per paskutinius 10 metų vertikalčiai integruotos bendrovės padidino kainas daugiau ir išlaikė aukštesnį jų lygį nei visiškai atskirtos bendrovės.

1.2. Taigi akivaizdu, kad būtina veiksmingiau atskirti perdavimo sistemų operatorius

Dėl to Komisijos konkretus pasiūlymas ir jai priimtinausia galimybė būtų atskirti perdavimo tinklų nuosavybę. Praktiškai tai reiškia, jog valstybės narės turi užtikrinti, kad tam pačiam asmeniui ar asmenims nebus leidžiama kontroliuoti tiekimo įmonę ir tuo pat metu turėti perdavimo sistemos operatoriaus ar perdavimo sistemos turto dalį ar naudotis bet kokiomis teisėmis to operatoriaus ar sistemos atžvilgiu. Ši nuostata galioja ir *vice versa*, t. y. subjektui, kontroliuojančiam perdavimo sistemos operatorių draudžiama tuo pat metu turėti tiekimo įmonės turto dalį ir naudotis bet kokiomis teisėmis tos įmonės atžvilgiu.

Taikant šią galimybę, tam pačiam subjektui, pavyzdžiui, pensijų fondui, leidžiama turėti perdavimo sistemos operatoriaus ir tiekimo įmonės mažumos dalį, kuri nesuteikia kontrolės teisių. Tačiau toks mažumos akcininkas negali turėti teisės blokuoti sprendimų nė vienoje iš tokių įmonių ir negali skirti tokių įmonių valdybos narių, be to, joks asmuo negali būti abiejų įmonių valdybos nariu. Taikant šią galimybę, aiškiai atskiriama perdavimo sistemos operatorių ir konkrečios tiekimo įmonės nuosavybė, o tai yra efektyviausias ir patikimiausias būdas veiksmingai atskirti perdavimo tinklus ir panaikinti dabartinei sistemai būdingą interesų konfliktą.

Šiai galimybei įgyvendinti valstybės narės gali pasirinkti toliau aprašytą būdą, kurį taikant galima visapusiškai apsaugoti vertikalčiai integruotų bendrovių akcininkų interesus. Vertikalčiai integruotos bendrovės akcijas galima padalinti į įmonės, kuriai priklauso perdavimo sistema, akcijas ir į tiekimo įmonės akcijas. Paskui tas akcijas galima paskirstyti anksčiau buvusios vertikalčiai integruotos bendrovės akcininkams.

Nors Komisijai perdavimo tinklų nuosavybės atskyrimas išlieka priimtinausia galimybe, ji valstybėms narėms, nusprendusioms nesirinkti šios galimybės, siūlo alternatyvą. Tačiau ši alternatyva turi suteikti tokias pat tinklo operatoriaus savarankiškumo garantijas ir tokias pat paskatas tinklo operatoriams investuoti į naujas, galbūt konkurentams naudingas infrastruktūras. Ši galimybė, kurią pasirinkus nukrypstama nuo pagrindinio perdavimo tinklų

nuosavybės atskyrimo metodo, yra žinoma pavadinimu „Nepriklausomas sistemos operatorius“. Nusprendusios taikyti šią galimybę, vertikaliai integruotos bendrovės išlaiko tinklo įrangą savo nuosavybėje, tačiau patį perdavimo tinklą perduoda valdyti nepriklausomam sistemos operatoriui – bendrovei arba subjektui, kurie yra visiškai atskiri nuo vertikaliai integruotos bendrovės, ir atlieka visas tinklo operatoriaus funkcijas. Be to, siekiant užtikrinti, kad operatorius išliks nepriklausomas ir veiks nepriklausomai nuo vertikaliai integruotos bendrovės, reikalingos taisyklės ir nuolatinė teisės aktais nustatyta priežiūra.

Kai kuriais atvejais, tam, kad vertikaliai integruotos energetikos bendrovės įvykdytų siūlomus veiksmingo atskyrimo reikalavimus, gali būti reikalaujama, kad jos atsisakytų kai kurios savo įrangos, ypač perdavimo tinklų, arba perduotų tokios įrangos valdymą trečiajam šaliai. Jei norime užtikrinti visišką perdavimo sistemos operatorių savarankiškumą, neatrodo, kad be siūlomų galimybių būtų dar kokių alternatyvų.

Abi pasirinkimo galimybės vienodai taikomos elektros energijos ir gamtinių dujų sektoriams. Nors Komisija pripažįsta, kad apskritai nuosavybė dabar atskiriama sparčiau ES elektros energijos sektoriuje, ji nesurado jokio įtikinamo argumento, pateisinančio skirtingą atskyrimo eigą šiuose dviejuose sektoriuose. Pirmiausia, tiekimo ir gamybos veiklą vykdančių operatorių bei tinklo valdymo ir plėtros veikla užsiimančių operatorių esminis interesų konfliktas vienodai būdingas abiem sektoriams. Be to, svarbiausia ilgalaikių tiekimo sutarčių sudarymo su pirminiais dujų gavyba besiverčiančiais subjektais prielaida yra ne tinklo nuosavybė, o tvirta klientų bazė. ES dujų tiekimo rinka neabejotinai išlieka labai patraukli, nepaisant to, kokia bus perkančiųjų bendrovių, kurios, veiksmingai atskyrus veiklos rūšis, sugebės vienodomis sąlygomis konkuruoti dujų sektoriuje, nuosavybės struktūra. Be to, Komisija pripažįsta, kad transportuojant dujas, skirtingai nuo elektros energijos perdavimo, dujos, t. y. dujų molekulės, turi pratekėti dujotiekiais. Todėl perdavimo sistemos operatoriai gali geriau kontroliuoti sprendimus dėl srautų krypties ir pajėgumų sistemoje panaudojimo. Tai reiškia, kad veiksmingai atskirti dujų tinklus yra mažų mažiausiai tiek pat svarbu, kiek ir atskirti elektros tinklus.

Tačiau siekiant paskatinti tiekimo bei gamybos įmones investuoti į naujas energetikos infrastruktūras, šiame pasiūlyme numatyta galimybė laikinai taikyti nuo nuosavybės atskyrimo taisyklių nukrypti leidžiančią nuostatą tais atvejais, kai statoma nauja infrastruktūra. Dėl to, ar daryti šią išimtį, bus atskirai sprendžiama kiekvienu konkrečiu atveju, atsižvelgiant į naujos investicijos ekonominę naudą, vidaus rinkos tikslus ir tiekimo saugumo tikslą.

Pagal EB Sutarties 295 straipsnį pasiūlymas vienodai taikomas valstybinėms ir privačioms įmonėms. Tai reiškia, kad tas pats asmuo (ar asmenų grupė), nesvarbu, viešasis ar privatusis, vienas ar kartu su kitais negali daryti įtakos perdavimo sistemos operatorių ar tiekimo įmonių valdybų sudėčiai, balsavimui ar sprendimų priėmimui. Taip garantuojamas valstybei priklausančio perdavimo sistemos operatoriaus savarankiškumas net ir tais atvejais, kai tiekimo ar gamybos veiklą vykdo valstybei priklausanti bendrovė; tačiau šiais pasiūlymais nereikalaujama, kad valstybei priklausančios bendrovės perduotų savo tinklą privačiai bendrovei. Pavyzdžiui, siekdama laikytis šio reikalavimo, bet kuri valstybės įmonė arba valstybė gali perduoti įtaką suteikiančias teises kitam valstybės arba privačiai valdomam juridiniam asmeniui. Svarbu tai, kad visais atvejais, kai atskiriami tinklai, susijusi valstybė narė turi praktiškai įrodyti, kad tokio atskyrimo rezultatai yra tikrai veiksmingi ir, kad bendrovės veikia visiškai savarankiškai viena nuo kitos ir suteikia tikrai vienodas konkurencijos sąlygas visoje ES.

Galiausiai, reikia priminti, kad valstybėms narėms, kuriose nėra gamtinių dujų ar elektros energijos perdavimo tinklų (yra tik paskirstymo tinklas), nuostatos dėl perdavimo tinklų nuosavybės atskyrimo netaikomos.

1.3. Su trečiosiomis šalimis susiję aspektai

Šiame pasiūlyme reikalaujama, kad perdavimo sistemos operatorių veikla būtų veiksmingai atskirta nuo tiekimo ir gamybos veiklos ne tik nacionaliniu, bet ir visos Europos Sąjungos lygmeniu. Tai visų pirma reiškia, kad jokia ES įsteigta tiekimo ar gamybos bendrovė negali nuosavybės teise turėti ar valdyti perdavimo sistemos jokioje ES valstybėje narėje. Šis reikalavimas vienodai taikomas ir ES, ir ne ES bendrovėms.

Pakete numatytos apsaugos priemonės, padedančios užtikrinti, kad tais atvejais, kai trečiųjų šalių bendrovės nori įsigyti reikšmingą ES tinklo dalį ar netgi jį kontroliuoti, jos turės aiškiai ir nedviprasmiškai atitikti tuos pačius tinklų atskyrimo reikalavimus, kaip ir ES bendrovės. Komisija gali įsikišti tais atvejais, kai pirkėjas negali įrodyti, jog jis yra tiesiogiai ir netiesiogiai nepriklausomas nuo tiekimo ir gamybos veiklos.

Be to, gerai veikiančios rinkos ir tinklai yra būtini ekonomikos konkurencingumui ir piliečių gerovei. Šio pasiūlymo tikslas – skatinti konkurenciją Europos energijos rinkose ir tinkamą tokių rinkų veikimą. Atsižvelgiant į tai, būtina užtikrinti (nepažeidžiant tarptautinių Bendrijos įsipareigojimų), kad visi Europos energijos rinkose veiklą vykdančios ūkio subjektai laikytųsi rinkos investuotojo principų ir jais grįstų savo veiklą. Todėl Komisija siūlo priimti reikalavimą, kuriuo trečiųjų šalių asmenims ir pačioms šalims uždraudžiama įsigyti teisę kontroliuoti Bendrijos perdavimo sistemą arba perdavimo sistemos operatorių, nebent tai būtų leidžiama tarp ES ir trečiosios šalies sudarytu susitarimu. Taip siekiama garantuoti, kad trečiųjų šalių bendrovės tiek dokumentais, tiek ir veiksmais laikytųsi tų pačių taisyklių, kaip ir ES įsisteigusios įmonės, ir nediskriminuotų jų. Galiausiai Komisija taip pat greitai ir išsamiai atliks ES išorės politikos energetikos srityje platesnių aspektų tyrimą ir tokio tyrimo rezultatus paskelbs visuomenei.

Apibendrinant svarbų tinklų atskyrimo klausimą, teigiama, kad teikiami pasiūlymai dėl veiksmingo atskyrimo – tai būtinas ir ryžtingas žingsnis siekiant visos Europos Sąjungos rinkos integracijos. Šis žingsnis galiausiai padės įsteigti viršvalstybinius perdavimo sistemos operatorius, nes operatorių daugiau nevaržys nepasitikėjimas vienas kitu. Ir priešingai, jei viršvalstybiniai perdavimo sistemos operatoriai bus steigiami neužtikrinus visiško jų nepriklausomumo, atsiras rizika, kad susijusių tiekimo ir gamybos įmonių konkurencija susilpnės dėl susidariusios sąmokslų rizikos. Jei tinklai nebus veiksmingai atskiriami, toks bendradarbiavimas sukurs su konkurencija susijusių problemų. Todėl reikia pabrėžti, kad šiuose pasiūlymuose numatytos kelios papildomos ES rinkos integracijos skatinimo priemonės (pirmiausia susijusios su geresniu perdavimo sistemos operatorių bendradarbiavimu).

2. SUSTIPRINTOS NACIONALINIŲ REGULIAVIMO INSTITUCIJŲ GALIOS IR SAVARANKIŠKUMAS

2.1. Elektros ir dujų rinkų valdymą turi prižiūrėti stiprios nacionalinės reguliavimo institucijos

Galiojančiose elektros ir dujų direktyvose reikalaujama, kad valstybės narės įsteigtų reguliavimo institucijas. Kai kuriose valstybėse narėse reguliavimo institucijos yra sėkmingai įsitvirtinusios įstaigos, turinčios didelius įgaliojimus ir išteklių tinkamam rinkos reguliavimui užtikrinti. Kitose valstybėse narėse reguliavimo institucijos buvo įsteigtos neseniai, joms suteikti įgaliojimai yra mažesni arba paskirstyti tarp skirtingų institucijų. Šie skirtumai ir daugeliu atvejų reguliavimo institucijų galių silpnumas paaiškėjo iš Komisijos atliktos išsamios šalių apžvalgos.

Valstybių narių, kurių rinkos yra atviros jau keletą metų, patirtis ir kitų rinkai atvirų komunalinių paslaugų sektorių patirtis aiškiai rodo, kad tinkamam rinkos veikimui užtikrinti neabejotinai reikia didelių įgaliojimus turinčių reguliavimo institucijų, ypač tinklo infrastruktūros naudojimo srityje.

Dėl šių priežasčių šiuo pasiūlymu siekiama padidinti reguliavimo institucijų įgaliojimus. Pirmiausia, joms reikia suteikti aiškius įgaliojimus bendradarbiauti tarpusavyje Europos lygiu, taip pat su Energetikos reguliavimo institucijų bendradarbiavimo agentūra ir Komisija, ir taip užtikrinti konkurencingas, saugias ir aplinką tausojančias elektros energijos ir dujų vidaus rinkas Europos Sąjungoje bei veiksmingai atverti rinką visiems vartotojams ir tiekėjams.

Antra, siūloma didinti jų rinkos reguliavimo įgaliojimus, ypač įgaliojimus:

- stebėti, kaip perdavimo ir paskirstymo sistemos operatoriai laikosi trečiųjų šalių priegos taisyklių, atskyrimo įpareigojimų, balansavimo taisyklių ir perkrovos bei tinklų sujungimo valdymo reikalavimų;
- peržiūrėti ir savo metinėje ataskaitoje įvertinti perdavimo sistemos operatorių investavimo planus atsižvelgiant į tai, ar jie atitinka visos Europos 10 metų tinklo plėtros planą; stebėti tinklo saugumą bei patikimumą ir peržiūrėti tinklo saugumo ir patikimumo taisykles;
- stebėti, ar laikomasi skaidrumo įpareigojimų;
- kartu su konkurencijos institucijomis stebėti rinkos atvėrimo bei konkurencijos mastą ir skatinti veiksmingą konkurenciją; ir
- užtikrinti visišką vartotojų apsaugos priemonių veiksmingumą.

Elektra ir dujos smarkiai skiriasi nuo kitų prekių, nes jos neatsiejamos nuo tinklo eksploataavimo, ir jų neįmanoma laikyti arba tai daryti yra brangu. Kadangi jomis galima lengvai piktnaudžiauti rinkoje, būtina sustiprinti elektros ir dujų rinkoje veiklą vykdančių įmonių teisės aktais nustatytą priežiūrą. Todėl reguliavimo institucijoms turi būti suteikta galimybė susipažinti su informacija apie bendrovių sprendimus dėl veiklos. Siūloma įpareigoti bendroves registruoti ir saugoti duomenis apie jų sprendimus dėl veiklos penkerius metus ir leisti nacionalinėms reguliavimo institucijoms, konkurencijos institucijoms ir Komisijai su jais susipažinti, nes tai padėtų joms veiksmingai tikrinti įtarimus dėl piktnaudžiavimo rinka. Taip būtų galima sumažinti piktnaudžiavimą rinka, padidinti pasitikėjimą ja ir paskatinti prekybą bei konkurenciją.

Kai kurios prekybininkų rūšys (pvz. bankai) jau yra įpareigoti tai daryti pagal Finansinių priemonių rinkos direktyvą, taigi jie neturėtų laikytis dvigubų įsipareigojimų. Tokie reikalavimai registruoti duomenis ir juos laikyti turėtų neprieštarauti galiojantiems Bendrijos teisės aktams dėl finansų rinkų ir su jais derėti. Energetikos reguliavimo institucijos ir finansų rinkų reguliavimo institucijos turi bendradarbiauti ir suteikti vienos kitoms galimybę gauti atitinkamų rinkų apžvalgas. Prieš Komisijai priimant gaires, kuriose apibrėžiami duomenų saugojimo reikalavimai, Energetikos reguliavimo institucijų bendradarbiavimo agentūra ir Europos vertybinių popierių rinkos priežiūros institucijų komitetas (CESR) yra kviečiami bendradarbiauti ir patarti Komisijai klausimais, susijusiais su tų gairių turiniu.

Kad reguliavimo institucijos galėtų atlikti savo pareigas, joms reikia suteikti įgaliojimus atlikti tyrimą, reikalauti pateikti visą būtiną informaciją ir taikyti atgrasančias sankcijas. Taip pat reikalaujama, kad reguliavimo institucijos, atlikdamos reguliavimo funkcijas, visapusiškai atsižvelgtų į energijos vartojimo efektyvumo tikslus.

2.2. Aiškus reguliavimo institucijų savarankiškumas skatina pasitikėjimą rinka

Reguliavimo institucijų savarankiškumas – pagrindinis gero valdymo principas ir esminė sąlyga, siekiant užtikrinti pasitikėjimą rinka. Galiojančiuose teisės aktuose reikalaujama, kad reguliavimo institucijos būtų visiškai nepriklausomos nuo dujų ir elektros energijos pramonės interesų. Tačiau tuose teisės aktuose nenurodoma, kaip akivaizdžiai užtikrinti, kad reguliavimo institucijos būtų nepriklausomos, ir negarantuojama, kad jos nepriklausys nuo trumpalaikių politinių interesų.

2007 m. pavasario Europos Vadovų Tarybos išvadose ir Parlamento išvadose pabrėžiama, kad nacionalinių energetikos reguliavimo institucijų savarankiškumo didinimas laikomas prioritetu.

Siūloma, kad reguliavimo institucijos būtų teisiškai atskirtos ir funkcinio atžvilgiu nepriklausomos nuo bet kokios kitos valstybės ar privačios organizacijos, o jos darbuotojai ir bet kuris sprendimus priimančios organizacijos narys veiktų nepriklausomai nuo bet kokių rinkos interesų, taip pat nesiektų gauti ar klausyti kokios vyriausybės arba kitos valstybinės ar privačios organizacijos nurodymų. Todėl siūloma, kad reguliavimo institucija turėtų juridinio asmens statusą, atskirą biudžetą, tinkamų žmogiškųjų ir finansinių išteklių bei nepriklausomą vadovybę.

3. NEPRIKLAUSOMA NACIONALINIŲ REGULIAVIMO INSTITUCIJŲ BENDRADARBIAVIMO IR SPRENDIMŲ PRIĖMIMO ORGANIZACIJA: ENERGETIKOS REGULIAVIMO INSTITUCIJŲ BENDRADARBIAVIMO AGENTŪRA

3.1. Atsižvelgiant į teigiamą Europos elektros energijos ir dujų reguliavimo grupės darbo patirtį, reikia sukurti oficialią bendradarbiavimo struktūrą

Nors energijos vidaus rinka žymiai išaugo, tarpvalstybiniai klausimai liko nereguliuoti. Siekdama išspręsti šį klausimą, Komisija pradėjo forumus savireguliuojamais klausimais, pavyzdžiui, forumą elektros klausimais Florencijoje, dujų klausimais – Madride. Į šiuos forumus kviečiamos suinteresuotosios šalys ir taip siekiama sustiprinti jų bendradarbiavimą.

Be to, siekdama paskatinti valstybių narių reguliavimo institucijų tarpusavio, reguliavimo institucijų ir Komisijos konsultacijas, bendradarbiavimą bei veiklos koordinavimą, ir taip

konsoliduoti elektros energijos ir gamtinių dujų vidaus rinkas, 2003 m. Komisija įsteigė nepriklausomą elektros energijos ir dujų patariamąją grupę, pavadintą Europos elektros energijos ir dujų reguliavimo grupe (EREG). Šią grupę sudaro nacionalinių reguliavimo institucijų atstovai.

Pastaraisiais metais EREG savo veikla daug prisidėjo prie gamtinių dujų ir elektros energijos vidaus rinkos sukūrimo: grupė paskelbė neprivalomas gaires ir teikė Komisijai rekomendacijas bei nuomones. Tačiau pradėti forumai savireguliacijos klausimais ir įkurta EREG grupė nepadėjo greičiau sukurti bendrų, tarpvalstybinei prekybai ir pirmųjų regioninių rinkų suformavimui reikalingų standartų ir metodų, kad galiausiai Europos energijos rinka virstų realybe.

Laikui bėgant energetikos sektorius tapo dar labiau sudėtingas, detalus ir apimantis daugiau skirtingų finansinių interesų. Taikant dabartinę EREG grupės metodą, siekiant susitarimo paprastai reikia 27 reguliavimo institucijų ir daugiau kaip 30 perdavimo sistemų operatorių pritarimo, todėl jis nepadeda pasiekti gerų rezultatų. Grupės veiklos rezultatas – keletas neįpareigojančių kodeksų ir pastangos pasiekti susitarimą dėl bendrų metodų sukūrimo laipsniškos konvergencijos būdu, tačiau galutinių sprendimų sudėtingais, dabar spręstiniais klausimais, nebuvo priimta.

Dabar techninės taisyklės, kuriose reikalaujama, kad elektros bendrovės veiklą vykdytų pagal „tinklo kodeksus“, valstybėse narėse, o dažnai net ir toje pačioje valstybėje narėje yra labai skirtingos. Jei norime integruoti ES energetikos rinkas, tokios taisyklės turi būti susietos ir suderintos.

Komisija įvertino skirtingus reikalingų užduočių įgyvendinimo variantus, įskaitant tai, ar Komisija tokias užduotis galėtų įgyvendinti pati. Šių klausimų suderinimas bei pažangos kuriant naują infrastruktūrą siekimas nėra Komisijai įprasta veikla. Iš tikrųjų, Komisija niekad nevykdė tokios veiklos. Kad 27 nacionalinės reguliavimo institucijos galėtų dirbti kartu, joms reikalinga speciali patirtis; būtent jos turi susitarti dėl savo nacionalinių tinklo kodeksų pakeitimo. Praktikoje tik nacionalinių reguliavimo institucijų įstaiga gali sutelkti visus nacionalinių reguliavimo institucijų išteklius, kurie yra esminiai siekiant sėkmingai išspręsti šiuos klausimus. Agentūra, pasinaudodama savo Reguliavimo valdyba, kurią sudaro nacionalinės reguliavimo agentūros, gali kreiptis į tokių agentūrų darbuotojus. Komisija tokios galimybės neturi.

Komisija nusprendė, kad reikalingas užduotis galėtų geriausiai vykdyti atskiras, savarankiškas ir Komisijai nepriklausantis subjektas. 2007 m. pavasarį susirinkusi Europos Vadovų Taryba ir Europos Parlamentas neseniai priimtame savo sprendime patvirtino šią išvadą².

Todėl buvo apsvaistytas klausimas dėl daugiau teisių turinčio nacionalinių energijos reguliavimo institucijų tinklo sukūrimo. Tinkamas pavyzdys būtų 2004 m. pagal Tarybos

² Europos Vadovų Taryba savo išvadose sutinka, kad būtų sukurta savarankiška nacionalinių reguliavimo institucijų organizacija, kuri bendradarbiautų ir priimtų sprendimus svarbiais tarpvalstybiniais klausimais, o patvirtintoje Vidal Quadras ataskaitoje teigiama, kad Europos Parlamentas „pritaria Komisijos pasiūlymui sustiprinti nacionalinių reguliavimo institucijų bendradarbiavimą ES lygmeniu pasinaudojant ES subjektu, nes taip būtų galima paskatinti labiau europietišką požiūrį reguliuojant tarpvalstybinius klausimus; pabrėžia, kad Komisijos vaidmuo būtų lemiamas, tačiau netrukdamas reguliavimo institucijų savarankiškumui; mano, kad reguliavimo institucijos turėtų priimti teisiškai įpareigojančius informuotus sprendimus dėl konkrečiai nustatytų techninių ir prekybos klausimų, prireikus atsižvelgdamos į perdavimo sistemos operatorių ir kitų suinteresuotojų šalių požiūrį“.

reglamentą (EB) Nr. 01/2003 sukurtas konkurencijos institucijų tinklas. Tačiau tada reikėtų suteikti atskirus įgaliojimus Komisijai energetikos sektoriuje (dabar tokius įgaliojimus Komisija turi tik konkurencijos taisyklių srityje). Bet kokių atveju nacionalinių reguliavimo agentūrų įgaliojimai turi būti sustiprinti ir suvienodinti.

Be to, galėtų būti taikomas Europos centrinių bankų sistemos modelis, tačiau tam nėra Sutartyje numatyto teisinio pagrindo. Norint taikyti tokį modelį, tiesiog reikėtų padaryti pakeitimų Sutartyje.

Todėl Komisija padarė išvadą, kad, jei ketinama įkurti savarankišką organizaciją, kuri teiktų Komisijai pasiūlymus dėl sprendimų, kuriems reikalingi savarankiški sprendimai, ir priimtų atskirus reguliuojamojo pobūdžio sprendimus dėl detalių, techninių, joms paskirtų svarstyti klausimų, ir tokie sprendimai būtų privalomi trečiosioms šalims, vienintelis sprendimas būtų įkurti agentūrą.

Pagrindinės siūlomos užduotys papildytų nacionalinių reguliavimo institucijų Europos lygiu atliekamas reguliavimo užduotis. Struktūra turėtų suteikti sistemą, leidžiančią nacionalinėms reguliavimo institucijoms bendradarbiauti, atlikti perdavimo sistemos operatorių bendradarbiavimo apžvalgą reguliavimo klausimais ir nustatyti, kokia apimtimi gali būti priimti savarankiški sprendimai dėl infrastruktūros daugiau nei vienos valstybės narės teritorijoje. Ši analizė atitinka Komisijos pasiūlyto Tarpinstitucinio susitarimo dėl Europos reguliavimo agentūrų sistemos projekte³ apibrėžtus principus, pirmiausia dėl galimybės savarankiškai priimti trečiosioms šalims skirtus teisiškai įpareigojančius sprendimus.

Šis pasiūlymas grindžiamas „ERGEG+“ pasirinkimo galimybe, nurodyta 2007 m. sausio 10 d. Komisijos komunikate „Europos energetikos politika“⁴.

3.2. Pagrindinės siūlomos Energetikos reguliavimo institucijų bendradarbiavimo agentūros užduotys

Agentūros veikla Europos lygmeniu papildytų reguliavimo institucijų nacionaliniu lygmeniu vykdomas užduotis šiose srityse:

- *Nacionalinių reguliavimo institucijų bendradarbiavimo sistemos sukūrimas.* Siūloma tobulinti tarpvalstybinių situacijų valdymą. Agentūra nustatys nacionalinių reguliavimo institucijų bendradarbiavimo tvarką, pirmiausia reglamentuojančią keitimąsi informacija ir kompetencijos paskirstymą tais atvejais, kai situacija susijusi su daugiau nei viena valstybe nare. Šia sistema be kita ko bus paskatintas regioninis nacionalinių reguliavimo institucijų bendradarbiavimas.
- *Teisės aktais nustatyta perdavimo sistemos operatorių bendradarbiavimo priežiūra.* Agentūra bus atsakinga už Europos elektros energijos perdavimo sistemos operatorių tinklo ir Europos dujų perdavimo sistemos operatorių tinklo veiklos priežiūrą ir peržiūrą. Visų pirma, ji dalyvaus nustatant šių tinklų veiklos programų prioritetus, peržiūrint jų 10 metų investavimo planus ir rengiant technines taisykles ir veikimo rinkoje kodeksus. Investavimo plano peržiūra neprieštaruoja nacionaliniuose įstatymuose apibrėžtai perdavimo sistemos operatorių atsakomybei už techninius gedimus. Agentūra turės teisę prašyti, kad perdavimo sistemos operatoriai iš dalies pakeistų savo techninių taisyklių ir

³ KOM(2005) 59.

⁴ OL C [...], [...], p. [...].

veikimo rinkoje kodeksų projektus arba juose išsamiai aptartų daugiau konkrečių klausimų. Ji taip pat galės rekomenduoti Komisijai nustatyti, kad šie kodeksai būtų teisiškai privalomi, jei paaiškės, kad tam tikrose srityse netinka ar nepakanka, kad perdavimo sistemos operatoriai juos įgyvendintų savanoriškai. Agentūra gali rekomenduoti iš dalies pakeisti perdavimo sistemos operatorių projektus arba rekomenduoti Komisijai juose įrašyti papildomų nuostatų. Praktiškai šis procesas vyks konstruktyvaus ir nuolatinio dialogo tarp Agentūros, perdavimo sistemos operatorių ir Komisijos forma. Agentūros dalyvavimas šioje veikloje bus labai svarbus siekiant užtikrinti, kad perdavimo sistemos operatoriai bendradarbiautų veiksmingai ir skaidriai, o jų bendradarbiavimas būtų naudingas vidaus rinkai.

- *Igaliojimai priimti individualius sprendimus.* Kad Agentūra galėtų spręsti specifinius tarpvalstybinius klausimus, siūloma suteikti jai įgaliojimus savarankiškai priimti sprendimus dėl prašymų padaryti išimtis⁵ Europos svarbos infrastruktūros objektams ir nustatyti daugiau nei vienos valstybės narės teritorijoje esančios infrastruktūros reguliavimo tvarką. Be to, Agentūra turėtų teisę priimti sprendimus atskirais specifiniais techniniais klausimais, kai tokia teisė bus numatyta konkrečiose gairėse, priimtose pagal dujų ir elektros energijos direktyvas laikantis komitologijos procedūros.
- *Bendro pobūdžio patariamoji funkcija.* Apskritai Agentūra patartų Komisijai rinkos reguliavimo klausimais ir galėtų priimti neprivalomas gaires, kuriomis siekiama skleisti gerą patirtį tarp nacionalinių reguliavimo institucijų. Atsižvelgdama į įgyvendinimo priemones, kurias Komisija priima pagal dujų ir elektros energijos sektorius reglamentuojančius Bendrijos teisės aktus, kiekvienu konkrečiu atveju ji taip pat turėtų teisę peržiūrėti visus nacionalinių reguliavimo institucijų sprendimus, turinčius tiesioginį poveikį vidaus rinkai, ir teikti Komisijai nuomonę.

Nors Agentūros įgaliojimų negalima išplėsti tiek, kad ji turėtų teisę priimti norminius sprendimus (pavyzdžiui, oficialiai patvirtinti privalomas gaires), naujoji Agentūra apskritai vaidins svarbų vaidmenį rengiant ir įgyvendinant Europos dujų ir elektros energijos rinkos taisykles.

3.3. Siūlomos Energetikos reguliavimo institucijų bendradarbiavimo agentūros valdymas

Energetikos reguliavimo institucijų bendradarbiavimo agentūros institucinė struktūra ir valdymo principai iš esmės grindžiami standartinėmis Bendrijos reguliavimo agentūrų taisyklėmis ir praktika.

Tačiau reikia atsižvelgti į tai, kad reguliavimo funkcijos turi būti atliekamos nepriklausomai. Todėl be administracinės valdybos, atsakingos už visus administracinius ir biudžeto klausimus, siūloma įsteigti reguliavimo valdybą, kuri būtų atsakinga už visus reguliavimo klausimus ir sprendimus. Direktorius, kurį pasitarusi su reguliavimo valdyba skiria administracinė valdyba, bus pasirinktas iš Komisijos priimto galutinio sąrašo. Direktorius atstovaus Agentūrai ir bus atsakingas už kasdienį jos valdymą. Be to, Agentūros struktūroje numatyta apeliacinė taryba, kuri turi kompetenciją nagrinėti apeliacinius skundus dėl Agentūros priimtų sprendimų.

⁵ Kaip apibrėžta Direktyvos 2003/55/EB 22 straipsnyje ir Reglamento (EB) Nr. 1228/2003 7 straipsnyje.

3.4. Finansiniai aspektai

Atsižvelgiant į Agentūros užduotis, siūloma, kad joje dirbtų 40–50 darbuotojų. Šis vertinimas grindžiamas išsamia nacionalinių reguliavimo institucijų personalo poreikio analize ir kruopščia mažiausių išteklių, būtinų siūlomoms užduotims atlikti, analize, visų pirma atsižvelgiant į sinergijos galimybes pasitelkus nacionalinių reguliavimo institucijų išteklius, siekiant padėti Agentūrai vykdyti veiklą. Siūlomas darbuotojų skaičius atitinka šių institucijų poreikius⁶. Kaip jau minėta, jei Agentūros užduotis imtųsi vykdyti Komisija, darbuotojų reikėtų gerokai daugiau.

Bendra apskaičiuota metinė Agentūros sąnaudų suma – maždaug 6–7 mln. eurų, iš kurių 5 mln. eurų numatoma skirti personalo išlaidoms (skaičiuojant pagal Europos Komisijos išlaidų vienam darbuotojui vidurkį, t. y. 0,117 mln. eurų per metus, įskaitant su pastatais susijusias išlaidas ir administracines išlaidas), 1 mln. eurų – veiklos sąnaudoms (susitikimų, tyrimų, taip pat vertimo, leidybos ir viešųjų ryšių sąnaudos), o likusią dalį numatoma skirti kapitalo išlaidoms (kilnojamojo turto įsigijimo ir susijusios išlaidos) ir komandiruočių išlaidoms.

Metinės Agentūros sąnaudos bus apmokamos iš Bendrijos dotacijų. Agentūra gauna nedideles įplaukas, kurias sudarys trečiųjų šalių mokesčiai, mokami Agentūrai priėmus tam tikrus sprendimus.

3.5. Komisijos vaidmuo

Komisijos – Sutarties sergėtojos – pozicijai ir vaidmeniui užtikrinti iš esmės taikomos trys apsaugos priemonės.

Pirma, jei Agentūra priima sprendimą, jis yra privalomas tik konkrečiose techninėse srityse, kurios aiškiai numatytos reglamentuose ir direktyvose arba kiekvienu konkrečiu atveju nustatytos privalomose gairėse. Tuose dokumentuose nenumatytais atvejais Agentūra neturi politinės veiksmų laisvės.

Antra, jei perdavimo sistemos operatorių bendradarbiavimas arba nacionalinės reguliavimo institucijos sprendimai kelia grėsmę veiksmingai konkurencijai ir efektyviam rinkos veikimui, Agentūra nedelsdama informuoja Komisiją, o Komisija gali priimti reikiamas priemones padėčiai ištaisyti. Komisija gali veikti ir savo iniciatyva.

Trečia, jei reikia priimti esminį sprendimą, jį gali priimti tik Komisija. Tokiais atvejais Agentūra tėra įpareigota atlikti parengiamąjį darbą ir patarti Komisijai. Komisijos teisės tarnyba atidžiai išnagrinėjo visą tekstą siekdama užtikrinti, kad Agentūra neturėtų teisės savo nuožiūra priimti esminių sprendimų.

Be to, Komisija gali priimti privalomas gaires ir tiksliau apibrėžti bei nustatyti Agentūros vaidmenį.

⁶ Prie aiškinamojo memorandumo bus pridėta organizacijos schema.

4. VEIKSMINGAS PERDAVIMO SISTEMOS OPERATORIŲ BENDRADARBIAVIMAS

4.1. Kad būtų galima integruoti elektros energijos ir dujų rinkas, perdavimo sistemos operatoriai turi glaudžiai bendradarbiauti

Kad būtų galima integruoti rinką, be kita ko reikia užtikrinti veiksmingą perdavimo sistemos operatorių bendradarbiavimą ir sukurti aiškia bei patikimą reguliavimo sistemą, kuri apimtų reguliavimo veiklos koordinavimą. Reikia suderinti teisių naudotis tinklu taisykles ir veiklos taisykles, užtikrinti, kad perdavimo sistemos operatoriai veiksmingai keistųsi informacija ir būtų tinkamai koordinuojamos naujos investicijos, kuriomis siekiama padidinti tinklų sujungimo pajėgumą. Dujų ir elektros energijos perdavimo sistemos operatoriai jau dabar savanoriškai bendradarbiauja esamose struktūrose, kaip antai Europos perdavimo sistemos operatorių asociacija (ETSO) ir Europos dujų perdavimo asociacija (GTE). Regiono mastu jie bendradarbiauja įvairiais veiklos klausimais ir dalyvauja techninėse organizacijose, tokiose kaip Vakarų Europos Elektros perdavimo koordinavimo sąjunga (UCTE) ir Europos energijos mainų supaprastinimo asociacija (EASEE-Gas). Įgyvendinant tokias įvairiapuses bendradarbiavimo iniciatyvas daug prisidedama prie vidaus rinkos kūrimo ir didinamas tinklų veiksmingumas bei sauga.

Tačiau paaiškėjo ir šio savanoriško bendradarbiavimo trūkumai: pavyzdžiui, dėl prastai koordinuojamos tinklo eksploatavimo veiklos arba elektros energijos ir dujų tinklų jungčių trūkumo gali sutrikti tinklo veikla ir nutrūkti energijos tiekimas, taip pat sunku pasiūlyti bendrus techninius standartus ar dėl jų susitarti. Todėl siūloma įpareigoti perdavimo sistemos operatorius stiprinti bendradarbiavimą tam tikrose pagrindinėse srityse, daugiausia dėmesio skiriant šiems svarbiausiems klausimams:

- *Techninių ir veikimo rinkoje „kodeksų“ rengimas.* Kad būtų galima integruoti elektros energijos ir dujų rinkas, reikia nuosekliai techninių taisyklių ir veikimo rinkoje kodeksų rinkinio. Šiandien šie kodeksai yra nacionaliniai arba pateikiami tokių organizacijų kaip UCTE arba EASEE-gas rekomendacijose. Šiomis aplinkybėmis kyla trys problemos: pirma, dabar galiojančios taisyklės reglamentuoja ne visas sritis, kurias reikia suderinti, kad veiktų integruota rinka; antra, nacionaliniai kodeksai dažnai nesuderinami tarpusavyje; ir trečia, dažnai jie nėra teisiškai įpareigojantys ar privalomi. Tokių kodeksų pavyzdžiai – UCTE elektros energijos perdavimo tinklų saugumo ir patikimumo praktinis vadovas ir EASEE-gas dujų ypatybių rekomendacijos.
- Pasiūlyme išlaikomas savanoriško perdavimo sistemos operatorių bendradarbiavimo principas – praktiškas išsamių techninių taisyklių ir veikimo rinkoje kodeksų rengimo būdas. Dažnai šie kodeksai yra techniniu atžvilgiu sudėtingi, todėl reikia veiksmingos jų keitimo (kai reikia) tvarkos. Pasiūlyme numatyta griežta teisės aktais nustatyta šių taisyklių turinio ir jų laikymosi bei įgyvendinimo priežiūra, kurią vykdo nacionalinės reguliavimo institucijos, Agentūra ir (arba) Komisija, atsižvelgdamos į atitinkamo pasiūlymo pobūdį. Jei perdavimo sistemos operatoriai nesugeba susitarti dėl reikiamų techninių taisyklių ir veikimo rinkoje kodeksų arba jų neįgyvendina, Komisijos siūlymu šios taisyklės gali būti pasiūlytos ir priimtos komitologijos tvarka.
- Iš viso šiame pasiūlyme apibrėžiama vienuolika pagrindinių bendradarbiavimo sričių. Europos perdavimo sistemos operatorių tinklo (žr. 1.2. skyrių) metinėse veiklos programose, kurios rengiamos konsultuojantis su visomis suinteresuotosiomis šalimis ir naująja Energetikos reguliavimo institucijų bendradarbiavimo agentūra (žr. 3 skyrių), bus nustatyti prioritetai ir tiksliau nurodyta, kokias technines taisykles ir veikimo rinkoje

kodeksus reikia parengti. Perdavimo sistemos operatoriai taip pat turėtų bendradarbiauti prižiūrėdami techninių taisyklių ir veikimo rinkoje kodeksų įgyvendinimą.

- *Bendros svarbos moksliniai tyrimai ir naujovės.* Bendradarbiaudami perdavimo sistemos operatoriai turėtų sukurti būtiną mokslinių tyrimų ir naujovių poreikio nustatymo, finansavimo ir valdymo sistemą, kuria siekiama užtikrinti Europos elektros energijos ir dujų tinklų sparčią techninę pažangą ir raidą, ypač skatinti tiekimo saugumą, energijos vartojimo efektyvumą ir sudaryti sąlygas plačiau diegti technologijas, kurias naudojant išmetama mažai anglies dioksido.
- *Tinklo eksploatavimo koordinavimas.* Perdavimo sistemos operatorių bendradarbiavimas apima bendrą tinklų eksploatavimą pagal suderintas technines taisykles ir veikimo rinkoje kodeksus. Jie taip pat keičiasi su tinklo eksploatavimu susijusia informacija ir koordinuoja informacijos apie teises naudotis tinklu skelbimą, pavyzdžiui, pasitelkę bendrą skaidrumo programą.
- *Investicijų planavimas.* Siekdami užtikrinti pakankamą perdavimo pajėgumą, kurio reikia paklausai patenkinti, ir integruoti nacionalines rinkas, tinklo operatoriai turėtų parengti koordinuotus ilgalaikius sistemos plėtros planus, kad galėtų planuoti investicijas į tinklą ir prižiūrėti perdavimo tinklo pajėgumų plėtrą. Numatoma, kad Europos perdavimo sistemos operatorių tinklas paskelbs tinklo plėtros planus, kuriuose aprašomas integruoto tinklo modeliavimas, pateikiamas veiksmų prognozuojamais atvejais aprašas ir integruotos sistemos atsparumo bei perdavimo pajėgumo įvertinimas. Šie plėtros planai turėtų būti pakankamai perspektyviniai (t. y. mažiausiai 10 metų), kad būtų galima iš anksto nustatyti investicijų trūkumą, ypač atsižvelgiant į tarpvalstybinius pajėgumus.

Regioninės iniciatyvos, ypač susijusios su dviem paskutinėmis užduotimis, turi teigiamos įtakos rinkos integracijai. Todėl pabrėžtina, kad perdavimo sistemos operatorių bendradarbiavimą Europos lygmeniu turėtų papildyti regioninis bendradarbiavimas, siekiant užtikrinti realią pažangą, optimalų tinklo valdymą⁷ ir tinkamą investicijų planavimą bei realizavimą. Taikant reguliavimo sistemą turėtų būti skatinamos, koordinuojamos ir plėtojamos perdavimo sistemos operatoriaus ir reguliavimo institucijų regioninės iniciatyvos, kaip antai ERGEG vadovaujamos regioninės iniciatyvos ir Šiaurės Vakarų Europos Penkiašalis forumas (*Pentalateral forum*), kaip rekomenduoja pagrindinės suinteresuotosios šalys, pavyzdžiui, *Eurelectric*.

4.2. Geresnis bendradarbiavimo mechanizmas

Svarbu, kad perdavimo sistemos operatorių bendradarbiavimo struktūrų įgaliojimai vykdyti pirmiau nurodytas užduotis būtų pripažįstami visos Europos mastu. Todėl Komisija oficialiai paskirs Europos (dujų ir elektros energijos) perdavimo sistemos operatorių tinklus, kurie bus atsakingi už tas užduotis.

Perdavimo sistemos operatoriai, veikdami kaip bendrovės, turi bendradarbiauti skaidriai. Jie gali remtis jau veikiančių struktūrų, pavyzdžiui, GTE ir ETSO patirtimi. Tačiau atsižvelgiant į perdavimo sistemos operatorių užduotis ir atsakomybę, reikės centrinės ir nuolatinės bendradarbiavimo struktūros, kuri užsiimtų organizaciniais klausimais ir tinklų planavimo bei eksploatavimo praktinėmis priemonėmis.

⁷ Pavyzdžiui, akivaizdu, kad elektros energijos srityje tam tikrais klausimais reikia nustatyti technines taisykles kiekvienam sinchronizavimo rajonui.

Energetikos reguliavimo institucijų bendradarbiavimo agentūra prižiūrės, ar Europos perdavimo sistemos operatorių tinklas vykdo jam pavestas užduotis.

Bendradarbiavimas su suinteresuotosiomis šalimis, pavyzdžiui, gamintojais, tiekėjais, vartotojais ir paskirstymo sistemos operatoriais, ir konsultacijos su jomis turi tapti įprasta praktika perdavimo sistemos operatoriams pradėjus dirbti tam tikru klausimu. Todėl su suinteresuotosiomis šalimis bus konsultuojamasi dėl visų techninių taisyklių ir veikimo rinkoje kodeksų projektų, kuriuos parengs perdavimo sistemos operatoriai, jos taip pat galės pateikti pastabas dėl perdavimo sistemos operatorių metinės veiklos programos. Agentūra prižiūrės, kad konsultacijos būtų rengiamos tinkamai.

5. RINKOS VEIKIMO TOBULINIMAS

Šiuo pasiūlymu taip pat siekiama tobulinti teisinę sistemą, kad būtų galima sudaryti palankesnes sąlygas trečiosioms šalims naudotis pagrindinėmis infrastruktūromis, padidinti skaidrumą rinkoje, skatinti rinkos integraciją ir pagerinti galimybes pasiekti mažmeninius vartotojus.

5.1. Išimčių tvarka

Dabar galiojančiuose teisės aktuose leidžiama iš anksto nustatyti laikotarpiu pagrindinėms naujoms infrastruktūroms netaikyti reguliuojamos trečiųjų šalių prieigos taisyklių. Tokia išimtis buvo padaryta keletui pastatytų ar dar statomų infrastruktūros objektų, įskaitant dujų jungiamuosius vamzdynus, elektros energijos jungiamąsias linijas ir SGD įrenginius. Tai sudarė sąlygas įgyvendinti projektus, kuriais skatinamas tiekimo saugumas ir konkurencija. Tačiau iki šiol įgyta patirtis rodo, kad projektų rengėjams, reguliavimo institucijoms ir Komisijai būtų naudinga supaprastinti prašymų padaryti išimtis teikimo ir išimčių darymo tvarką, taip pat patikslinti kai kurias sąlygas. Todėl Komisija siūlo parengti gaires, kurių tikslas – padėti pareiškėjams ir reguliavimo institucijoms laikytis su išimtimis susijusių reikalavimų. Siekiant užtikrinti, kad nepaisant padarytos išimties infrastruktūra galėtų optimaliai naudotis rinkos dalyviai, siūloma nustatyti bendruosius minimalius naujos infrastruktūros pajėgumų skyrimo ir perkrovos valdymo reikalavimus; iki šiol tokie reikalavimai buvo taikomi atsižvelgiant į kiekvieną konkretų atvejį.

5.2. Skaidrumas

Elektros energijos ir dujų vidaus rinkai trūksta likvidumo ir skaidrumo, o tai trukdo veiksmingai skirti išteklius, mažina rizikos ribojimo galimybes ir užkerta kelią naujiems dalyviams patekti į rinką. Kad padidėtų pasitikėjimas rinka, jos likvidumas ir dalyvių skaičius, būtina pateikti daugiau informacijos rinkos dalyviams.

Dabartiniuose skaidrumo reikalavimuose daugiausia dėmesio skiriama informacijos apie tinklo pajėgumą skelbimui, kad rinkos dalyviai žinotų, ar yra pajėgumų ir ar turimi pajėgumai siūlomi rinkoje. Tačiau rinkos dalyviams taip pat reikia užtikrinti vienodas galimybes gauti informaciją, kuri lemia didmeninių kainų pokyčius.

Šiuo metu istoriniai operatoriai, kurie valdo didžiausią gamtinių dujų ir elektros energijos srautų dalį ir kuriems priklauso dauguma rinkoje esančio turto, turi daugiau ir geresnių galimybių gauti informaciją, nei nauji rinkos dalyviai. Elektros energijos sektoriuje skaidrumo klausimai reglamentuojami prie reglamento pridėtose gairėse, kuriose pateikiami elektros

energijos gamybos skaidrumo reikalavimai, tačiau jų nepakanka; gamtinių dujų sektoriuje tokių reikalavimų šiuo metu iš viso nėra. Todėl siūloma išplėsti skaidrumo reikalavimų taikymo sritį ir taikyti tuos reikalavimus dujų atsargų, paklausos bei pasiūlos prognozių ir tinklo balansavimo sąnaudų bei prekybos srityse.

Nacionalinės reguliavimo institucijos turi kontroliuoti ir prižiūrėti, ar visi šie reikalavimai vykdomi teisingai, todėl reikia atitinkamai padidinti tų institucijų įgaliojimus.

Skaidrumo klausimus, susijusius su išvestinėmis finansinėmis priemonėmis ir finansinėmis priemonėmis, kurių atžvilgiu šiuose pasiūlymuose atitinkamoms bendrovėms nenustatoma papildomų reikalavimų, Komisija išsamiai išnagrinės ir maždaug 2008 m. viduryje priims dėl jų sprendimą. Energetikos reguliavimo institucijų bendradarbiavimo agentūra ir Europos vertybinių popierių rinkos priežiūros institucijų komitetas raginami bendradarbiauti ir atlikti išsamesnius tyrimus bei patarti Komisijai, ar sandoriams, susijusiems su dujų ir elektros energijos tiekimo sutartimis arba dujų ir elektros energijos rinkos išvestinėmis finansinėmis priemonėmis, turėtų būti taikomi skaidrumo reikalavimai iki ir (arba) po sandorio sudarymo.

5.3. Teisė naudotis dujų saugyklomis

Galiojančioje direktyvoje dėl gamtinių dujų vidaus rinkos nustatyta, kad tais atvejais, kai saugykla yra būtina norint tiekti dujas vartotojams, laikymo sistemos operatoriai privalo suteikti trečiosioms šalims teisę ja naudotis. Valstybės narės gali pasirinkti, kaip užtikrinti, kad trečiosioms šalims būtų suteikta teisė naudotis saugykla: jos gali taikyti reguliavimo institucijos apibrėžtas sąlygas arba įpareigoti laikymo sistemos operatorius derėtis dėl teisės suteikimo sąlygų su vartotojais. Direktyvos reikalavimai apsiriboja vien principais, ir valstybėms narės paliekama daug laisvės apibrėžti reguliavimo tvarką. Aiškesnė forma tiems principams suteikta Madrido forume, kuriame visos suinteresuotosios šalys susitarė dėl savanoriškų „Gerosios patirties, kaip suteikti trečiosioms šalims teisę naudotis saugyklomis, gairių laikymo sistemos operatoriams“ (angl. *Guidelines for Good Third Party Access Practice for Storage System Operators*). Tačiau ERGEG padarė išvadą, kad iš esmės šios gairės įgyvendinamos blogai.

Veiksmingam jų taikymui užtikrinti Komisija siūlo keturias priemones:

- nustatyti teisiškai privalomus gairių principus ir numatyti išsamią gairių įgyvendinimo tvarką, vadovaujantis komitologijos procedūra;
- teisine ir funkicine prasme atskirti tiekimo įmonėms priklausančius laikymo sistemos operatorius;
- padidinti nacionalinių reguliavimo institucijų įgaliojimus prižiūrėti teisės naudotis saugyklomis suteikimą;
- reikalauti aiškios saugyklų reguliavimo tvarkos.

Kad minėtos gairės būtų teisiškai privalomos, reglamente bus apibrėžta, kaip laikymo sistemos operatoriai privalo suteikti trečiosioms šalims teisę naudotis saugyklų paslaugomis, kaip jie turėtų skirti pajėgumus ir valdyti perkrovą. Jame taip pat bus apibrėžti skaidrumo reikalavimai ir siūlomos priemonės, kaip sudaryti sąlygas laikymo pajėgumų antrinės rinkos plėtrai. Šiomis taisyklėmis turėtų būti užtikrinta, kad visi turimi laikymo pajėgumai nediskriminuojant ir skaidriai būtų siūlomi trečiosioms šalims rinkoje, o pajėgumų kaupimo

būtų pabrėžtinai rekomenduojama vengti. Šios taisyklės, be kita ko, bus naudingos užtikrinant suderinamumą su siūlomais minimaliais reikalavimais infrastruktūroms, kurioms padaryta išimtis.

Reikalaujant teisine ir funkicine prasme atskirti laikymo sistemos operatorius, vartotojai turės žymiai daugiau realių galimybių naudotis saugyklomis. Šiuo metu, jei tiekėjai pageidauja naudotis saugykla, jie turi kreiptis į konkurentus, kad sudarytų naudojimosi ta saugykla sutartį, o tai neskatina pasitikėjimo rinka ir trukdo naujiems dalyviams į ją patekti. Nustačius laikymo sistemos operatorių atskyrimo reikalavimą padėtis pagerės, o konkurentai bei reguliavimo institucijos galės patikrinti, ar rinkoje siūlomi visi turimi saugyklų pajėgumai.

Komisija siūlo pareikalauti, kad visos valstybės narės apibrėžtų ir viešai paskelbtų kriterijus, kada ir kaip taikomi teisės naudotis saugyklomis suteikimo trečiosioms šalims reikalavimai, ir taip panaikinti neaiškumą, susijusį su rinkoje siūlomų saugyklų pajėgumų dalimi. Reguliavimo institucija įpareigojama kontroliuoti, ar šie kriterijai teisingai taikomi visoms saugykloms.

5.4. Teisė naudotis SGD terminalais

Suskystintų gamtinių dujų (SGD) vaidmuo į Europos Sąjungą tiekiant gamtines dujas tampa vis svarbesnis, į SGD terminalus daug investuojama arba planuojama investuoti. Dėl šios priežasties būtina nustatyti skaidrias teisės naudotis SGD terminalais suteikimo taisykles. Reguliavimo institucijos nustatė poreikį, o ERGEG parengė gaires, kurių tikslas – parengti bendrą teisės naudotis SGD terminalais suteikimo trečiosioms šalims metodiką.

Nors statant daugelį SGD terminalų buvo pasinaudota direktyvos 22 straipsnyje numatyta galimybe netaikyti trečiosios šalies teisės jais naudotis reikalavimų ir reguliavimo intervencinių priemonių, yra SGD terminalų, kuriems minėtos taisyklės galioja. Kadangi dabartinėje direktyvoje nustatytas tik bendras reikalavimas, kad prieiga turi būti reguliuojama, šį reikalavimą valstybės narės gali skirtingai interpretuoti. Be to, išimtis pagal 22 straipsnį visada yra laikina, o pasibaigus nustatytam laikotarpiui SGD terminalams taikomos reguliavimo priemonės. Todėl Komisija siūlo tiksliau apibrėžti trečiųjų šalių teisės naudotis SGD terminalais taisykles. Kad gairės būtų teisiškai privalomos, reglamente bus nustatyta, kaip SGD terminalų operatoriai turėtų suteikti trečiosioms šalims teisę naudotis SGD terminalų paslaugomis, kaip skirti pajėgumus ir valdyti perkrovą. Jame bus taip pat apibrėžti skaidrumo reikalavimai ir siūlomos priemonės, kaip sudaryti sąlygas plėtoti terminalo pajėgumų antrinę rinką. Šios taisyklės, be kita ko, bus naudingos užtikrinant suderinamumą su siūlomais minimaliais reikalavimais infrastruktūroms, kurioms padaryta išimtis.

5.5. Ilgalaikės tiekimo sutartys

Dvišalėmis mažmeninio dujų tiekimo sutartimis suteikiama galimybė daug energijos vartojantiems sektoriams geriau prognozuoti kainas. Tačiau kyla rizika, kad dėl tokių sutarčių konkurentams bus sunku patekti į mažmeninių vartotojų rinką, nes vartotojams bus trukdoma pakeisti tiekėją ir taip bus ribojama konkurencija. Kad sumažintų neaiškumą rinkoje, artimiausiais mėnesiais Komisija tinkama forma pateiks dvišalių ilgalaikių mažmeninio tiekimo sutarčių ir EB konkurencijos teisės atitikties rekomendacijas.

5.6. Laipsniško Europos mažmeninės rinkos kūrimo principai

Nei elektros energijos, nei gamtinių dujų sektoriuje Europos mažmeninė rinka (namų ūkiai ir mažos įmonės) kol kas neegzistuoja: net darant prielaidą, kad vartotojai turi pasirinkimo teisę, jie vis dar privalo pasirinkti toje pačioje šalyje įsisteigusį tiekėją. Pagrindinis elektros energijos ir dujų vidaus rinkų tikslas – sukurti tikrą Europos galutinių vartotojų rinką, kuri būtina, kad būtų sukurtos konkurencingos rinkos ir užtikrintas didžiausias veiksmingumas. Kad visi ES piliečiai galėtų naudotis konkurencijos privalumais, svarbu liberalizuoti mažmeninę rinką. Jei liberalizavimo privalumais galėtų naudotis tik stambūs vartotojai, galiausiai Europos namų ūkiai turėtų subsidijuoti savo pramonę, o investicijų į naujus gamybos ir tiekimo pajėgumus signalai būtų iškraipomi. Nuo 2007 m. liepos 1 d. visos mažmeninės ES rinkos atvertos konkurencijai, tačiau praktiškai daugelis vartotojų tebėra susieti su savo istoriniais tiekėjais, nes neįgyvendinta tinkama teisinė sistema, kaip buvo reikalaujama. Europos mažmeninę rinką galima sukurti tik palaipsniui. Siekdama paskatinti šį procesą ir remdamasi teigiama Florencijos ir Madrido forumų patirtimi, Komisija svarsto galimybę sukurti mažmeninių vartotojų forumą. Šiame forume daugiausia dėmesio būtų galima skirti specifiniams mažmeninės rinkos klausimams, jame dalyvaudamos visos suinteresuotosios šalys galėtų padėti kurti ES mažmeninę rinką. Forumo dalyviai teiktų rekomendacijas dėl siūlomų įpareigojimų valstybėms narėms ir reguliavimo institucijoms nustatyti aiškias konkurencijos mažmeninėje rinkoje taisykles, kad palaipsniui suderinus rinkos taisykles būtų sudarytos sąlygos suformuoti tarpvalstybines mažmenines rinkas.

Gerai veikiančios mažmeninės rinkos taip pat bus labai svarbios informuojant žmones apie namų ūkių suvartojamą energijos kiekį ir energijos kainas, nes būtina, kad namų ūkiai padėtų įgyvendinti priemones, kuriomis siekiama mažinti išmetamą CO₂ kiekį ir didinti energijos vartojimo efektyvumą. Tiekėjams konkuruojant dėl namų ūkių, žmonės turės daugiau su energija susijusios informacijos. Tačiau dabartinė praktika, kai vartotojai tik po metų gauna galutinę suvartotos energijos sąskaitą, nedidina vartotojų informuotumo, o tiekėjams nesudaromos sąlygos teikti konkurencingas paslaugas ir atsižvelgti į specialių poreikių turinčius namų ūkius. Todėl tiekėjai turi teikti daugiau informacijos, kad vartotojai dažniau gautų informaciją apie suvartotą energijos kiekį ir sąnaudas.

Akivaizdu, kad suteikiant vartotojams pasirinkimo laisvę kartu būtina užtikrinti tvirtas jų teisių apsaugos garantijas. Jau dabartinėje direktyvoje nustatytas aukštas pažeidžiamų vartotojų apsaugos lygis, kad jie būtų aprūpinti energija, būtina normaliam gyvenimui. Tačiau tam tikrose valstybėse šios priemonės buvo taikomos neteisingai, todėl siekdama aiškiau apibrėžti taikytinus principus, Komisija siūlo parengti privalomas gaires. Tuo pat metu Komisija siūlo suteikti daugiau teisių visiems vartotojams, be kita ko, suteikiant vartotojams teisę bet kada pakeisti tiekėją ir reikalaujant energetikos bendrovių, kad sąskaitos būtų apmokėtos per mėnesį po to, kai vartotojas pakeitė tiekėją.

Galiausiai, Komisija padarė išvadą, kad paskirstymo sistemos operatoriams šiuo metu taikomos teisinio ir funkcinio atskyrimo taisyklės yra tinkamos. Todėl Komisija nesiūlo 4 skyriuje nurodytų nuosavybės atskyrimo taisyklių taikyti paskirstymo sistemos operatoriams.

6. BENDRADARBIAVIMAS TIEKIMO SAUGUMUI PADIDINTI

6.1. Perdavimo sistemos operatorių vykdoma tiekimo saugumo priežiūra

Svarbu užtikrinti, kad elektros energijos ir dujų sistemos galėtų patenkinti paklausą ir tuomet, kai ji yra didžiausia. Elektros energijos sektoriuje tai įmanoma tik tuomet, kai pakanka gamybos pajėgumų (gamybos pajėgumo pakankamumas), o tinklu galima perduoti elektros energiją iš gamintojų galutiniams vartotojams (tinklo pajėgumo pakankamumas). Dujų sektoriuje reikia užtikrinti pakankamą importo ir laikymo pajėgumą.

Direktyvoje 2005/89/EB reikalaujama, kad nacionalinės reguliavimo institucijos, padedamos perdavimo sistemos operatorių, kasmet teiktų Komisijai elektros energijos tiekimo saugumo ataskaitas. Direktyvoje 2004/67/EB reikalaujama, kad valstybės narės pateiktų ataskaitą, kurioje aptartų dujų tiekimo saugumo padėtį ir reguliavimo sistemą, kuria siekiama skatinti investicijas į infrastruktūrą. Siūlomuose reglamentų (EB) Nr. 1228/2003 ir (EB) Nr. 1775/2005 pakeitimuose Europos perdavimo sistemos operatorių tinklui numatyta užduotis teikti kiekvienos žiemos bei vasaros, taip pat ilgalaikes sistemos tinkamumo prognozes. Kad būtų galima atsižvelgti į galimybes didžiausios paklausos sąlygomis eksportuoti ir importuoti elektros energiją bei dujas, būtina padėties visoje Europoje apžvalga. Dėl tarpvalstybinių elektros energijos ir dujų srautų vidaus rinkoje tokią apžvalgą reikia parengti Europos lygmeniu.

6.2. Valstybių narių bendradarbiavimas

Gamtinių dujų tiekimo saugumą ES reglamentuoja du teisės aktai. Pirmasis – Direktyva 2003/55/EB, kuria valstybėms narėms nustatyti bendrieji priežiūros įpareigojimai. Antrasis teisės aktas – Direktyva 2004/67/EB – konkrečiai reglamentuoja priemones, skirtas dujų tiekimo saugumui užtikrinti. Pastarąją direktyvą sukurta Dujų koordinavimo grupė ir apibrėžtas „Bendrasis mechanizmas“, taikomas sutrikus dujų tiekimui.

Šie dokumentai sudaro veiklos koordinavimo pagrindą. Juose nei apibrėžiami kiekybiniai tiekimo saugumo tikslai, nei numatomi įpareigojimai dėl dujų atsargų. Pagaliau, juose nenumatyta regioninio bendradarbiavimo tvarka didelio tiekimo sutrikimo atveju.

Valstybės narės tik neseniai perkėlė Direktyvą 2004/67/EB į nacionalinę teisę. Jos 10 straipsnyje numatyta, kad iki 2008 m. gegužės 19 d. Komisija turi pateikti direktyvos įgyvendinimo ir ypač priemonių veiksmingumo ataskaitą, ir gali teikti tolesnius pasiūlymus dėl tiekimo saugumo. Visų pirma, šioje ataskaitoje bus aptariamos tiekimo saugumo užtikrinimo priemonės, susijusios su dujų atsargomis.

Dėl šios priežasties šiuo etapu dabartiniuose pasiūlymuose nenumatoma iš dalies keisti Direktyvą 2004/67/EB, ir aptariami tik du su ja susiję klausimai:

- *Didesni skaidrumo įpareigojimai, susiję su komercinėmis atsargomis.* Kiekvienas laikymo sistemos operatorius būtų įpareigotas kasdien skelbti informaciją apie saugyklose turimą naudojamą dujų kiekį. Toks įpareigojimas gerokai padidintų abipusį pasitikėjimą, kad sutrikus tiekimui bus suteikta regioninė ar dvišalė pagalba.
- *Solidarumas.* Valstybėms narėms siūloma bendradarbiauti skatinant regioninį ir dvišalį solidarumą. Bendradarbiauti numatoma tokiomis aplinkybėmis, kurios galėtų sukelti didelį tiekimo sutrikimą, turintį įtakos valstybei narei. Tokio veiklos koordinavimo pavyzdžiai –

nacionalinių priemonių, kurių reikia imtis nepaprastosios padėties atveju, suderinimas ir praktinių tarpusavio pagalbos teikimo priemonių parengimas. Prireikus, Komisija priims solidaraus regioninio bendradarbiavimo gaires.

Pasiūlymas

EUROPOS PARLAMENTO IR TARYBOS DIREKTYVA

iš dalies keičianti Direktyvą 2003/54/EB dėl elektros energijos vidaus rinkos bendrųjų taisyklių

(Tekstas svarbus EEE)

EUROPOS PARLAMENTAS IR EUROPOS SĄJUNGOS TARYBA,

atsižvelgdami į Europos bendrijos steigimo sutartį, ypač jos 47 straipsnio 2 dalį, 55 ir 95 straipsnius,

atsižvelgdami į Komisijos pasiūlymą⁸,

atsižvelgdami į Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonę⁹,

atsižvelgdami į Regionų komiteto nuomonę¹⁰,

laikydami 251 straipsnyje nustatytos tvarkos¹¹,

kadangi:

- (1) Nuo 1999 m. Bendrijoje pradėjus palaipsniui kurti elektros energijos vidaus rinką buvo siekiama visiems ES vartotojams – piliečiams ar verslininkams – suteikti tikrą pasirinktį, sukurti naujas verslo galimybes, skatinti tarpvalstybinę prekybą, kad padidėtų veiksmingumas, nusistovėtų konkurencingos kainos, įsigalėtų aukštesnio lygio paslaugų standartai ir kad būtų prisidedama užtikrinant tiekimo saugumą bei tausojančią plėtrą.
- (2) 2003 m. birželio 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2003/54/EB dėl elektros energijos vidaus rinkos bendrųjų taisyklių, panaikinanti Direktyvą 96/92/EB¹² gerokai paskatino elektros energijos vidaus rinkos kūrimą.
- (3) Tačiau Bendrija šiuo metu jokiai ES bendrovei negali užtikrinti teisės elektros energiją bet kurioje valstybėje narėje parduoti vienodomis sąlygomis, be diskriminacijos arba užtikrinti galimybės išvengti nepalankių aplinkybių. Visų pirma kol kas valstybėse narėse nėra užtikrinama nediskriminacinė prieiga prie energetikos tinklų ir jose nėra sukurta teisės aktais vykdoma vienodai veiksmingo lygio priežiūra.

⁸ OL C[...], [...], p. [...].

⁹ OL C[...], [...], p. [...].

¹⁰ OL C[...], [...], p. [...].

¹¹ OL C[...], [...], p. [...].

¹² OL L 176, 2003 7 15, p. 37.

- (4) 2007 m. sausio 10 d. Komisijos komunikate „Europos energetikos politika“¹³ pabrėžiama elektros energijos vidaus rinkos kūrimo užbaigimo ir vienodų galimybių visoms ES elektros energetikos bendrovėms užtikrinimo svarba. Komunikate dėl dujų ir elektros vidaus rinkos perspektyvos¹⁴ ir Galutinėje ataskaitoje dėl konkurencijos sektoriuje tyrimo¹⁵ buvo įrodyta, kad šiuo metu galiojančios taisyklės ir taikomos priemonės nesudaro reikiamos sistemos, leisiančios sukurti tinkamai veikiančią vidaus rinką.
- (5) Tinklų reikiamai neatskyrus nuo elektros energijos gamybos ir jos tiekimo veiklos, diskriminacijos nepavyktų pašalinti ne tik eksploatuojant tinklą, bet ir skatinant vertikalios integracijos bendroves pakankamai investuoti į savo tinklus.
- (6) Taikant galiojančias teisinio veiklos rūšių atskyrimo ir veiklos rūšių valdymo atskyrimo taisykles perdavimo sistemos operatorių veiklos rūšių veiksmingai išskirti nepavyko. 2007 m. kovo 8–9 d. Briuselyje vykusiame Europos Vadovų Tarybos susitikime Komisijos buvo paprašyta parengti teisės akto pasiūlymus, kuriais elektros energijos gamybos ir tiekimo veikla būtų veiksmingai atskirta nuo tinklo eksploatavimo veiklos.
- (7) Veiksmingą veiklos rūšių atskyrimą įmanoma įgyvendinti tik pašalinus vertikalios integracijos bendrovėms būdingą siekį diskriminuoti konkurentus nesuteikiant jiems prieigos prie tinklų ir diskriminuojant juos investicijų atžvilgiu. Be jokios abejonės, nuosavybės atskyrimas, t. y. tinklo savininko paskyrimas tinklo operatoriumi, neturinčiu jokių su elektros energijos gamyba ir jos tiekimu susijusių interesų – veiksmingiausias ir patikimiausias būdas šalinti interesų konfliktą ir užtikrinti tiekimo saugumą. Dėl šios priežasties Europos Parlamentas 2007 m. liepos 10 d. priimtoje rezoliucijoje dėl elektros energijos vidaus rinkos ir gamtinių dujų vidaus rinkos nurodė, kad nuosavybės atskyrimas perdavimo lygiu yra veiksmingiausias būdas nediskriminuojant skatinti investicijas į infrastruktūrą, naujiems rinkos dalyviams užtikrinti sąžiningą prieigą prie elektros energijos perdavimo ir paskirstymo sistemos ir rinkos skaidrumą. Dėl to valstybėms narėms turėtų būti taikomas reikalavimas užtikrinti, kad tas pats asmuo arba asmenys neturėtų teisės kontroliuoti elektros energijos gamybos arba jos tiekimo įmonės, įskaitant galimybę naudotis mažumos veto teise, kai priimami strateginės svarbos sprendimai, pvz., dėl investavimo, ir kartu valdyti kokią nors perdavimo sistemos operatoriaus ar perdavimo sistemos turto dalį arba naudotis kokiomis nors teisėmis sistemos operatoriaus ar perdavimo sistemos atžvilgiu. Priešingai, atliekant perdavimo sistemos operatoriaus priežiūrą turėtų būti užkertamas kelias operatoriui įsigyti kokią nors elektros energijos tiekimo įmonės turto dalį arba tam operatoriui minėtos įmonės atžvilgiu naudotis kokiomis nors teisėmis.
- (8) *Dėl to, kad išskiriant nuosavybę tam tikrais atvejais įmonės privaloma pertvarkyti struktūriškai, valstybėms narėms turėtų būti skiriama papildomo laiko minėtoms nuostatom įgyvendinti. Atsižvelgiant į vertikaliuosius saitus, siejančius elektros*

¹³ KOM(2007) 001.

¹⁴ Komisijos komunikatas Europos Parlamentui ir Tarybai dėl dujų ir elektros vidaus rinkos perspektyvų - COM(2006) 841.

¹⁵ Komisijos komunikatas „Sektoriaus tyrimas pagal Reglamento (EB) Nr. 1/2003 17 straipsnį dėl dujų ir elektros energijos rinkų (galutinė ataskaita)“ - SEK(2006) 1724.

energijos ir gamtinių dujų sektorius, veiklos rūšių atskyrimo nuostatos turėtų būti taikomos šiuose abiejuose sektoriuose.

- (9) Siekiant tinklo eksploatavimą visiškai atskirti nuo su elektros energijos gamyba ir jos tiekimu susijusių interesų bei neleisti, kad būtų keičiamasi kokia nors neskelbtina informacija, tam pačiam asmeniui neturėtų būti neleidžiama būti ir perdavimo sistemos operatoriaus, ir įmonės, atliekančios bet kokias elektros energijos gamybos ar jos tiekimo funkcijas, vadovų valdybos nariu. Dėl tos pačios priežasties tas pats asmuo neturėtų turėti teisės skirti perdavimo sistemos operatoriaus vadovų valdybos narių ir valdyti bet kokią elektros energijos tiekimo įmonės turto dalį.
- (10) Paskyrus elektros energijos gamybos ir jos tiekimo interesų neturinčius nepriklausomus sistemos operatorius, vertikalios integracijos bendrovėms būtų sudaryta galimybė išlaikyti tinklo įrangos nuosavybę, tačiau kartu turėtų būti užtikrintas veiksmingas interesų atskyrimas, jeigu nepriklausomas sistemos operatorius atliks visas tinklo operatoriaus funkcijas ir bus įdiegta išsami reguliavimo ir išplėta teisės aktais nustatyta priežiūros tvarka.
- (11) Jeigu įmonė, perdavimo sistemos savininkė, yra vertikalios integracijos įmonės dalis, valstybėms narėms turėtų būti suteikiama galimybė rinktis, t. y. taikyti nuosavybės atskyrimą arba, jeigu įmanoma taikyti nukrypti leidžiančią nuostatą, paskirti elektros energijos gamybos ir jos tiekimo interesų neturinčius sistemos operatorius. Galutinis nepriklausomo sistemos operatoriaus sprendimų veiksmingumas turi būti įvertintas pagal specialias papildomas taisykles. Siekiant, kad būtų atsižvelgta į visus vertikalios integracijos bendrovių akcininkų interesus, valstybėms narėms turėtų būti suteikiama galimybė rinktis nuosavybės atskyrimą, t. y. tiesiogiai išparduodant aktyvus ar integruotosios bendrovės akcijas padalijant paskirstymo tinklą bendrovei, elektros energijos gamybos ir jos tiekimo įmonėms, jeigu būtų laikomasi nuosavybės atskyrimo reikalavimų.
- (12) Veiksmingai įgyvendinant atskyrimą turėtų būti laikomasi viešojo ir privataus sektorių nediskriminavimo principo. Siekiant, kad to principo būtų laikomasi, tam pačiam asmeniui, pavieniui ar kartu su kitais, turėtų būti užkertamas kelias turėti kokios nors įtakos skiriant perdavimo sistemos operatorių ir elektros energijos tiekimo įmonių padalinių darbuotojus, jiems balsuojant ar priimant sprendimus. Jeigu atitinkama valstybė narė gali įrodyti, kad to reikalavimo laikomasi, tada dvi atskiros viešosios įstaigos gali kontroliuoti elektros energijos gamybą ir jos tiekimą bei elektros energijos perdavimo veiklą.
- (13) Elektros energijos perdavimo ir paskirstymo veikla visoje Bendrijoje turėtų būti visiškai atskirta nuo elektros energijos tiekimo veiklos dėl to, kad būtų įmanoma užkirsti kelią tam, jog bet kuris tinklo operatorius Bendrijoje ar susijusios jo bendrovės kokioje nors valstybėje narėje galėtų verstis bet kokia elektros energijos gamybos ar jos tiekimo veikla. Šis reikalavimas vienodai turėtų būti taikomas ir ES, ir ne ES bendrovėms. Siekiant užtikrinti, kad elektros energijos perdavimo ir paskirstymo veikla visoje Bendrijoje būtų atskirta nuo jos tiekimo veiklos, reguliavimo institucijoms turėtų būti suteikti įgaliojimai atsisakyti sertifikuoti tuos perdavimo sistemos operatorius, kurie nesilaiko veiklos rūšių atskyrimą reguliuojančių taisyklių. Kad šios nuostatos būtų vienodai taikomos visoje Bendrijoje ir būtų laikomasi tarptautinių Bendrijos išipareigojimų, Komisijai reikėtų suteikti teisę persvarstyti reguliavimo institucijų priimtus sprendimus dėl sertifikavimo.

- (14) Energijos tiekimo saugumo užtikrinimas – esminė sudedamoji visuomenės saugumo dalis ir dėl to jo užtikrinimas glaudžiai susijęs su veiksmingu ES elektros energijos rinkos veikimu. Elektros energiją ES piliečiams įmanoma tiekti tik elektros tinklu. Veikiančios elektros energijos rinkos, ypač elektros tiekimo tinklai ir kita įranga, yra labai svarbūs visuomenės saugumui, ekonomikos konkurencingumui ir Bendrijos piliečių gerovei. Bendrija, atsižvelgdama į tarptautinius savo įsipareigojimus, mano, kad elektros energijos perdavimo sistemos sektorius labai svarbus Bendrijai, ir dėl to reikalingos papildomos trečiųjų šalių įtaką reguliuojančios apsaugos priemonės, kad nekiltų jokios grėsmės viešajai Bendrijos tvarkai, visuomenės saugumui ir Bendrijos piliečių gerovei. Tos priemonės taip pat padėtų užtikrinti, kad būtų laikomasi veiksmingo veiklos rūšių atskyrimo taisyklių.
- (15) Nediskriminacinė prieiga prie paskirstymo tinklo užtikrina prieigą prie vartotojų mažmeniniu lygmeniu. Diskriminavimas suteikiant prieigą trečiosioms šalims ir investuojant elektros energijos paskirstymo lygmeniu vis dėlto nėra toks svarbus, palyginti su diskriminavimu elektros energijos perdavimo lygmeniu, nes perkrova ir su elektros energijos gamyba susiję interesai elektros energijos paskirstymo lygiu apskritai būna mažiau svarbūs nei jos perdavimo lygiu. Be to, paskirstymo sistemos operatorių veiklos rūšių valdymą išskirti pagal Direktyvą 2003/54/EB privaloma tik nuo 2007 m. liepos 1 d., o to atskyrimo poveikį vidaus rinkai dar reikia įvertinti. Pagal dabar galiojančias teisinio veiklos rūšių atskyrimo ir tų veiklos rūšių valdymo atskyrimo taisykles veiklos rūšis veiksmingai galima išskirti tik tada, jeigu tos taisyklės bus aiškiau apibrėžtos, tinkamai įgyvendintos ir atidžiai prižiūrimas jų taikymas. Kad mažmeniniu lygmeniu būtų sukurtos vienodos sąlygos, paskirstymo sistemos operatorių veiklą taip pat reikėtų prižiūrėti, jog jie negalėtų naudotis vertikalią integraciją pranašumais, susijusiais su užimama konkurencine padėtimi rinkoje, ypač buitinių ar nebutinių vartotojų atžvilgiu.
- (16) Direktyvoje 2003/54/EB nustatytas reikalavimas valstybėms narėms įsteigti reguliavimo institucijas, kurioms būtų suteikta speciali kompetencija. Tačiau remiantis patirtimi galima padaryti išvadą, kad reguliavimo veiksmingumą dažnai menkina pernelyg didelė reguliavimo institucijų priklausomybė nuo vyriausybės, nepakankami įgaliojimai ir apribota veiksmų laisvė. Dėl šios priežasties 2007 m. kovo 8–9 d. susitikime Briuselyje Europos Vadovų Taryba paragino Komisiją parengti teisės aktų pasiūlymus, kurių tikslas – toliau derinti nacionalinių energetikos sektoriaus reguliavimo institucijų įgaliojimus ir stiprinti tų institucijų nepriklausomumą.
- (17) Dėl to energetikos sektoriaus reguliavimo institucijos, kad vidaus rinka tinkamai veiktų, turi būti tinkamos priimti sprendimus visais svarbiais reguliavimo klausimais ir būti visiškai nepriklausomos nuo bet kokių kitų visuomenei svarbių ar privačių interesų įtakos.
- (18) Energetikos sektoriaus reguliavimo institucijoms turėtų būti suteikti įgaliojimai priimti teisinę galią turinčius sprendimus dėl elektros energetikos įmonių ir taikyti veiksmingas, tinkamas ir atgrasančias poveikio priemones įsipareigojimų nevykdančioms elektros energetikos įmonėms. Toms institucijoms taip pat turi būti suteikti įgaliojimai neatsižvelgiant į taikomas konkurencijos taisykles nuspręsti imtis bet kokių tinkamų priemonių, kuriomis būtų skatinama veiksminga konkurencija, būtina tam, kad tinkamai veiktų rinka; taip pat užtikrinti aukštus visuotinių ir viešųjų paslaugų standartus, siekiant atverti rinką, apsaugoti pažeidžiamus vartotojus ir užtikrinti visišką vartotojų apsaugos priemonių veiksmingumą. Šios nuostatos neturėtų

prieštarauti Komisijos įgaliojimams, kurie jai suteikti taikant konkurencijos taisykles, įskaitant įgaliojimą tikrinti Bendrijos masto įmonių susijungimus, ir vidaus rinkos taisykles, pvz., laisvo kapitalo judėjimo taisykles.

- (19) Elektros energijos vidaus rinka veikia nepakankamai veiksmingai, nes trūksta likvidumo bei skaidrumo, ir dėl to ne visada pavyksta efektyviai paskirti išteklius, apriboti riziką ir užtikrinti sklandų naujų rinkos dalyvių patekimą į rinką. Reikia siekti, kad būtų labiau pasitikima rinka, jos likvidumu ir kad į ją patektų daugiau rinkos dalyvių, ir dėl to būtina vykdyti griežtesnę teisės aktais nustatytą įmonių, kurios verčiasi elektros energijos tiekimo veikla, priežiūrą. Šie reikalavimai neturėtų pažeisti galiojančių Bendrijos įstatymų dėl finansinių rinkų ir turėtų būti suderinti su tais įstatymais. Energetikos sektoriaus ir finansų rinkų reguliavimo institucijos turi bendradarbiauti, kad galėtų vienos kitoms suteikti galimybę prižiūrėti atitinkamas rinkas.
- (20) Komisijai dar nepriėmus gairių, kuriose nustatomi informacijos rinkimo, sisteminimo ir laikymo reikalavimai, Energetikos sektoriaus reguliavimo institucijų bendradarbiavimo agentūra (toliau – ESRIBA) ir Europos vertybinių popierių rinkos priežiūros institucijų komitetas (toliau – EVPRPIK) turėtų kartu atlikti tyrimą ir Komisijai pateikti rekomendacijas dėl minėtų gairių turinio. Agentūra ir komitetas taip pat turėtų bendradarbiauti atlikdami išsamesnį tyrimą ir pateikti rekomendaciją, ar elektros energijos tiekimo sutartims arba sutartims dėl elektros energijos rinkos išvestinių finansinių priemonių skaidrumo reikalavimai turėtų būti taikomi prieš sudarant komercinį sandorį ar jau jį sudarius ir jeigu tie reikalavimai turėtų būti taikomi, tai kokius skaidrumo reikalavimus reikėtų parengti.
- (21) Siekiant užtikrinti, kad visi vartotojai galėtų pasinaudoti konkurencijos teikiama nauda, reikia dar labiau sugriežtinti viešųjų paslaugų reikalavimus ir su jais susijusius bendruosius minimalius standartus. Pagrindinis tiekimo veiklos aspektas – tai galimybė naudotis elektros energijos suvartojimo duomenimis ir todėl vartotojams reikia suteikti galimybę jais naudotis, kad jie galėtų paskatinti konkurentus pateikti tais duomenimis pagrįstą pasiūlymą. Vartotojai taip pat turėtų turėti teisę gauti tinkamą informaciją apie jų suvartotą energijos kiekį. Reguliariai teikiant duomenis apie energijos sąnaudas bus skatinama taupyti energiją, nes šie duomenys – tiesioginė grįžtamoji informacija vartotojams apie poveikį, kuris daromas investuojant į energijos vartojimo efektyvumą ir elgesio pokyčius.
- (22) Siekdamas sukurti elektros energijos vidaus rinką valstybės narės turėtų skatinti nacionalinių rinkų integravimą ir tinklų operatorių bendradarbiavimą Europos bei regioniniu lygiu.
- (23) Reguliavimo institucijos turėtų teikti informaciją rinkos dalyviams, be kita ko, dar ir todėl, kad Komisija galėtų vykdyti Europos elektros energijos stebėjimo ir priežiūros funkciją ir trumpalaikes, vidutinės trukmės bei ilgalaikes tos rinkos plėtros tendencijas, įskaitant šiuos plėtros aspektus: elektros energijos gamybos pajėgumus, skirtingus elektros energijos gamybos išteklius, jos perdavimo ir paskirstymo infrastruktūros objektų, tarpvalstybinės prekybos, investavimo, didmeninių ir mažmeninių kainų, rinkos likvidumo, aplinkos gerinimo ir veiksmingumo didinimo.
- (24) Kadangi siūlomų veiksmų tikslų, t. y. sukurti efektyviai veikiančią elektros energijos vidaus rinką, valstybės narės pavieniui negali tinkamai pasiekti ir kadangi

pasinaudojus veiksnių mastu ir jų poveikiu, tuos tikslus galima geriau pasiekti Bendrijos mastu, tai Bendrija gali imtis priemonių laikydama 5 straipsnyje nustatyto subsidiarumo principo. Pagal tame straipsnyje nustatytą proporcingumo principą šioje direktyvoje nenumatyta niko, kas nėra būtina siekiant tų tikslų.

- (25) 2003 m. birželio 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamente (EB) Nr. 1228/2003 dėl prieigos prie tarpvalstybinių elektros energijos mainų tinklo sąlygų¹⁶ numatyta galimybė Komisijai priimti gaires, kad būtų užtikrintas reikiamas suderinimo lygis. Tos gairės – teisinę galią turinčios įgyvendinimo priemonės – tinkamos priemonės, kurias, jeigu reikia, galima nedelsiant iš dalies pakeisti.
- (26) Direktyvai 2003/54/EB su pakeitimais, padarytais šia direktyva, įgyvendinti būtinos priemonės turėtų būti priimtose pagal 1999 m. birželio 28 d. Tarybos sprendimą 1999/468/EB, nustatantį Komisijos naudojimosi jai suteiktais įgyvendinimo įgaliojimais tvarką¹⁷.
- (27) Komisijai pirmiausia reikėtų suteikti įgaliojimus priimti gaires, reikalingas tam, kad būtų užtikrintas minimalus suderinimo lygis, be kurio neįmanoma pasiekti Direktyvoje 2003/54/EB nustatyto tikslo. Kadangi tos priemonės yra bendro pobūdžio ir skirtos papildyti Direktyvą 2003/54/EB įrašant naujas neesmines nuostatas, tos priemonės turėtų būti priimtose taikant Sprendimo 1999/468/EB 5a straipsnyje numatytą reguliavimo procedūrą su tikrinimu.
- (28) Direktyvą 2003/54/EB reikėtų atitinkamai iš dalies pakeisti,

PRIĖMĖ ŠIĄ DIREKTYVĄ:

1 straipsnis
Direktyvos 2003/54/EB pakeitimai

Direktyva 2003/54/EB iš dalies keičiama taip:

- (1) 2 straipsnis iš dalies keičiamas taip:
- (a) 21 punktą iš dalies pakeičiamas taip:

„21. „vertikalios integracijos įmonė“ – elektros energetikos įmonė ar jų grupė, kurioje tas pats asmuo arba tie patys asmenys turi įgaliojimus tiesiogiai arba netiesiogiai vykdyti kontrolę, apibrėžtą 2004 m. sausio 20 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 139/2004 dėl koncentracijų tarp įmonių kontrolės* 3 straipsnio 2 dalyje, ir kai ta įmonė ar jų grupė atlieka bent vieną iš perdavimo ar paskirstymo funkcijų ir bent vieną iš elektros energijos gamybos arba jos tiekimo funkcijų;“

* OL L 145, 2004 4 30, p. 1.

- (b) Pridedamos šios 32–34 dalys:

¹⁶ OL L 176, 2003 7 15, p. 1.

¹⁷ OL L 184, 1999 7 17, p. 23. Sprendimas su pakeitimais, padarytais Sprendimu 2006/512/EB (OL L 200, 2006 7 22, p. 11).

„32. „elektros energijos tiekimo sutartis“ – elektros energijos tiekimo sutartis, išskyrus elektros energijos rinkos išvestinę finansinę priemonę;

33. „elektros energijos rinkos išvestinė finansinė priemonė“ – viename iš 2004 m. balandžio 21 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2004/39/EB dėl finansinių priemonių rinkų¹⁸ I priedo C 5, C 6 ar C 7 skirsnyje apibrėžtų finansinių priemonių, jeigu ta priemonė susijusi su elektros energijos rinka;

34. „kontrolė“ – bet kokios teisės, sutartys ar kitos priemonės, kurias taikant pavienes ar kartu su kitomis priemonėmis ir atsižvelgiant į atitinkamus faktus arba galiojančius įstatymus, įgyjama galimybė turėti lemiamos įtakos įmonei, visų pirma naudojantis:

a) nuosavybe arba teise naudotis visu įmonės turtu arba jo dalimi;

b) teisėmis arba sutartimis, iš kurių kyla lemiamą įtaką renkant įmonės padalinių darbuotojus, jiems balsuojant ar priimant sprendimus.“

(2) 3 straipsnis papildomas šia 10 dalimi:

„10. Komisija gali priimti šio straipsnio įgyvendinimo gaires. Tokios priemonės, kuriomis siekiama iš dalies pakeisti neesmines šio direktyvos nuostatas, ją papildant, priimamos taikant 27b straipsnio 3 dalyje nurodytą reguliavimo procedūrą su tikrinimu.“

(3) Įterpiamas šis 5a straipsnis:

„5a straipsnis

Regioninio bendradarbiavimo skatinimas

Valstybės narės bendradarbiauja tarpusavyje siekdamos bent regiono mastu integruoti nacionalines rinkas. Visų pirma valstybės narės skatina tinklo operatorių bendradarbiavimą regionų mastu ir siekia teisinės bei nacionalinių reguliavimo sistemų nuoseklumo. Geografinis rajonas, kuriame įgyvendinamas regioninis bendradarbiavimas, turi *atitikti Komisijos nustatytą geografinių rajonų apibrėžtį pagal 2003 m. birželio 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (EB) Nr. 1228/2003 dėl prieigos prie tarpvalstybinių elektros energijos mainų tinklo sąlygų*¹⁹ 2h straipsnio 3 dalį.“

(4) 8 straipsnis pakeičiamas taip:

„8 straipsnis

Perdavimo sistemų ir perdavimo sistemų operatorių veiklos rūšių atskyrimas

1. 1. Valstybės narės užtikrina, kad nuo [perkėlimo į nacionalinę teisę datos, prie kurios pridėdami vieneri metai]:

a) kiekviena įmonė, kuriai priklauso perdavimo sistema, veiktų kaip perdavimo sistemos operatorius;

¹⁸ OL L 145, 2004 4 30, p. 1.

¹⁹ OL L 176, 2003 7 15, p. 1.

b) tas pats asmuo ar asmenys neturėtų teisės:

i) tiesiogiai arba netiesiogiai kontroliuoti įmonę, atliekančią bet kokią elektros energijos gamybos ar jos tiekimo funkciją, ir tiesiogiai arba netiesiogiai kontroliuoti perdavimo sistemos operatorių arba perdavimo sistemą ar bet kokią perdavimo sistemos operatoriaus ar perdavimo sistemos turto dalį ar naudotis kokiomis nors teisėmis perdavimo sistemos operatoriaus arba perdavimo sistemos atžvilgiu,

arba

ii) tiesiogiai arba netiesiogiai kontroliuoti perdavimo sistemos operatorių ar perdavimo sistemą ir tiesiogiai arba netiesiogiai kontroliuoti įmonę, atliekančią bet kokią elektros energijos gamybos arba jos tiekimo funkciją, valdyti kokią nors tos įmonės turto dalį ar naudotis kokiomis nors teisėmis tos įmonės atžvilgiu;

c) tas pats asmuo ar asmenys neturėtų teisės skirti nei perdavimo sistemos operatoriaus ar perdavimo sistemos stebėtojų tarybos, administracinės valdybos arba teisiškai įmonę atstovaujančių padalinių narius ir valdyti įmonės, atliekančios kokią nors elektros energijos gamybos arba jos tiekimo funkciją, bet kokią turto dalį ar naudotis kokiomis nors teisėmis tos įmonės atžvilgiu;

d) tas pats asmuo neturėtų teisės būti nei bet kokias elektros energijos gamybos ar jos tiekimo funkcijas atliekančios įmonės, nei perdavimo sistemos operatoriaus ar perdavimo sistemos stebėtojų tarybos, administracinės valdybos arba teisiškai įmonę atstovaujančių padalinių nariu.

2. 1 dalies b punkte nurodytam turtui ir teisėms visų pirma priskirtina:

- (a) dalies kapitalo nuosavybė arba verslo turtas, ar
- (b) įgaliojimai naudotis balsavimo teise, ar
- (c) įgaliojimai skirti stebėtojų tarybos, administracinės valdybos arba teisiškai įmonę atstovaujančių padalinių narius, ar
- (d) teisė gauti dividendus ar kitą pelno dalį.

3. Pirmos dalies b punkte sąvoka „bet kokią elektros energijos gamybos ar jos tiekimo funkciją atliekanti įmonė“ – tai „bet kokią elektros energijos gamybos ar jos tiekimo funkciją atliekanti įmonė“, kaip apibrėžta 2003 m. birželio 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvoje 2003/55/EB dėl gamtinių dujų vidaus rinkos bendrųjų taisyklių, panaikinančioje Direktyvą 98/30/EB*, o apibrėžtys „perdavimo sistemos operatorius“ ir „perdavimo sistema“ atitinka Direktyvoje 2003/55/EB nustatytas „perdavimo sistemos operatoriaus“ ir „perdavimo sistemos“ apibrėžtis.

* OL L 176, 2003 7 15, p. 57

4. Valstybės narės gali leisti taikyti nuo 1 dalies b ir c punktų nukrypti leidžiančias nuostatas iki [perkėlimo į nacionalinę teisę data, prie kurios pridedami dveji metai], jeigu perdavimo sistemos operatorius nėra sudedamoji vertikalios integracijos įmonės dalis.

5. Tariaama, kad 1 dalies a punkte nustatytas įpareigojimas buvo įvykdytas tuo atveju, jeigu kelios įmonės, kurioms nuosavybės teise priklauso perdavimo sistemos, sukūrė bendrąją įmonę, kuri atlieką atitinkamų perdavimo sistemų operatoriaus funkcijas keliose valstybėse narėse. Jokia kita įmonė neturi teisės būti sudedamąja bendrosios įmonės dalimi, jeigu ta įmonė nebuvo pagal 10 straipsnį patvirtinta nepriklausomu sistemos operatoriumi.

6. Valstybės narės užtikrina, kad perdavimo sistemos operatoriaus, kuris yra sudedamoji vertikalios integracijos įmonės dalis, ir to perdavimo sistemos darbuotųjų sukaupta 12 straipsnyje nurodyta komercinė neskelbtina informacija nebūtų perduodama įmonėms, vykdančioms bet kokias elektros energijos gamybos ar jos tiekimo funkcijas“.

(5) Įterpiami šie 8a ir 8b straipsniai:

„8a straipsnis

Perdavimo sistemos savininkų ir perdavimo sistemos operatorių kontrolė

1. Nepažeidžiant tarptautinių Bendrijos įsipareigojimų, trečiosios šalies asmuo ar asmenys neturi teisės kontroliuoti perdavimo sistemų ar perdavimo sistemos operatorių.

2. Jeigu su viena ar keliomis trečiosiomis šalimis sudaryta sutartis, kurios susitariančioji šalis Bendrija yra, tada galima leisti taikyti nuo šio straipsnio 1 dalies nukrypti leidžiančią nuostatą.

8b straipsnis

Perdavimo sistemos operatorių paskyrimas ir sertifikavimas

1. Įmonės, kurioms nuosavybės teise priklauso perdavimo sistema ir kurioms nacionalinės reguliavimo institucijos, taikydamos toliau nurodytą sertifikavimo procedūrą, išdavė sertifikatą, patvirtinantį, kad tos įmonės atitinka 8 straipsnio pirmos dalies ir 8a straipsnio reikalavimus, valstybės narės patvirtina ir paskiria perdavimo sistemos operatoriais. Apie perdavimo sistemos operatorių paskyrimą pranešama Komisijai ir paskelbiama *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje*.

2. Laikantis tarptautinių Bendrijos įsipareigojimų, jeigu perdavimo sistemos savininkas arba perdavimo sistemos operatorius, kuriuos kontroliuoja trečiosios šalies asmuo ar asmenys kaip apibrėžta 8a straipsnyje, prašo atlikti sertifikavimą, tokį sertifikavimą atlikti atsisakoma, jeigu perdavimo sistemos savininkas arba perdavimo sistemos operatorius neįrodo, kad joks operatorius, besiverčiantis gamtinių dujų gavyba arba tiekimu ar elektros energijos gamyba ar jos tiekimu, arba trečioji šalis neturi jokios galimybės atitinkamai įmonei tiesiogiai ar netiesiogiai daryti įtaką pažeidžiant 8 straipsnio 1 dalį.

3. Perdavimo sistemos operatoriai reguliavimo institucijai praneša apie visus numatytus sandorius, kuriuos gali tekti iš naujo įvertinti, ar jie atitinka 8 straipsnio 1 dalies ar 8a straipsnio reikalavimus.

4. Reguliavimo institucijos nuolatos kontroliuoja, ar perdavimo sistemos operatoriai atitinka 8 straipsnio 1 dalies ar 8a straipsnio reikalavimus. Jos pradeda sertifikavimo procedūrą, siekdamas užtikrinti tą atitiktį:

a) gavusios perdavimo sistemos operatoriaus pranešimą pagal šio straipsnio 3 dalį;

b) savo nuožiūra, jeigu jos sužino, kad pakeitus kaip numatyta teises perdavimo sistemos savininkų arba perdavimo sistemos operatorių atžvilgiu arba įtaką jiems, galėtų būti pažeistos 8 straipsnio 1 dalies ar 8a straipsnio nuostatos arba jeigu tos institucijos turi pagrindo manyti, jog tas pažeidimas jau buvo padarytas; arba

c) gavusios pagrįstą Komisijos prašymą.

5. Reguliavimo institucijos priima sprendimą dėl perdavimo sistemos operatoriaus sertifikavimo per keturis mėnesius nuo perdavimo sistemos operatoriaus pateikto pranešimo arba nuo Komisijos prašymo įteikimo dienos. Pasibaigus šiam laikotarpiui tariama, kad perdavimo sistemos operatoriui buvo išduotas sertifikatas. Oficialus arba numanomas reguliavimo institucijos sprendimas gali įsigalioti tik užbaigus šio straipsnio 6–9 dalyse nustatytą procedūrą ir tik tuo atveju, jeigu Komisija nepateikia jokių prieštaravimų.

6. Apie oficialų arba numanomą sprendimą dėl perdavimo sistemos operatoriaus sertifikavimo reguliavimo institucija nedelsdama praneša Komisijai kartu su visa atitinkama informacija, susijusia su sprendimu.

7. Komisija nagrinėja pranešimą, kai tik jį gauna. Per du mėnesius nuo pranešimo gavimo, jeigu Komisija nustato, kad dėl reguliavimo institucijos sprendimo kyla pagrįstų abejonių, ar jis atitinka 8 straipsnio 1 dalies, 8a straipsnio ar 8b straipsnio 2 dalies reikalavimus, Komisija nusprendžia pradėti tyrimą. Šiuo atveju Komisija reguliavimo institucijos ir atitinkamo perdavimo sistemos operatoriaus prašo pateikti pastabas. Jeigu Komisija pageidauja gauti papildomos informacijos, dviejų mėnesių laikotarpį galima pratęsti dviem kitais mėnesiais ir tas laikotarpis pradedamas skaičiuoti nuo dienos, kai buvo gauta visa informacija.

8. Jeigu Komisija nusprendžia pradėti tyrimą, ne vėliau nei po keturių mėnesių nuo sprendimo pradėti tyrimą ji skelbia galutinį sprendimą:

a) neprieštarauti reguliavimo institucijos sprendimui;

arba

b) reikalauti, kad atitinkama reguliavimo institucija iš dalies pakeistų ar atšauktų sprendimą, jeigu Komisija mano, kad 8 straipsnio 1 dalies, 8a straipsnio ar 8b straipsnio 2 dalies reikalavimų nebuvo laikomasi.

9. Jeigu Komisija per šio straipsnio 7 ir 8 dalyse nustatytą laikotarpį nenusprendė pradėti tyrimo arba nepriėmė galutinio sprendimo, tada tariama, kad ji neprieštarauja reguliavimo institucijos sprendimui.

10. Reguliavimo institucija per keturias savaites įgyvendina Komisijos sprendimą iš dalies pakeisti ar atšaukti sprendimą dėl sertifikavimo ir apie tai atitinkamai praneša Komisijai.

11. Reguliavimo institucijos ir Komisija perdavimo sistemos operatorių ir bet kokias elektros energijos gamybos ir jos tiekimo funkcijas atliekančių įmonių gali prašyti pateikti visą atitinkamą informaciją, kuri reikalinga atlikti šiame straipsnyje nustatytiems užduotims.

12. Reguliavimo institucijos ir Komisija užtikrina komercinės neskelbtinos informacijos slaptumą.

13. Komisija priima gaires, nustatančias išsamią tvarką, kurios privaloma laikytis taikant šio straipsnio 6–9 dalis. Ši priemonė, kuria siekiama iš dalies pakeisti neesmines šio direktyvos nuostatas, ją papildant, priimama taikant 27b straipsnio 3 dalyje nurodytą reguliavimo procedūrą su tikrinimu.“

(6) 9 straipsnio a dalis pakeičiama taip:

„a) užtikrina ilgalaikį sistemos tinkamumą patenkinti pagrįstą elektros energijos perdavimo paklausą, eksploatavimą, techninę priežiūrą ir plėtrą atsižvelgiant į ekonomines sąlygas, saugų, patikimą ir veiksmingą perdavimo sistemų eksploatavimą deramai atsižvelgiant į aplinką, skatina energijos naudojimo veiksmingumą ir mokslinius tyrimus bei naujoves, visų pirma siekiant užtikrinti, kad plačiau būtų naudojami atsinaujinantys energijos išteklių ir diegiamos technologijos, kurias naudojant išmetamas mažas anglies dvideginio kiekis.“

(7) 10 straipsnis išbraukiamas.

(8) Įterpiami šie 10 ir 10a straipsniai:

„10 straipsnis

Nepriklausomi sistemos operatoriai

1. Jeigu šios direktyvos įsigaliojimo dieną perdavimo sistema priklauso vertikalios integracijos įmonei, valstybės narės gali leisti taikyti nukrypti nuo 8 straipsnio 1 dalies leidžiančią nuostatą, su sąlyga, kad perdavimo sistemos savininko siūlymu valstybė narė paskirtų nepriklausomą sistemos operatorių, o tokį paskyrimą patvirtintų Komisija. Vertikalios integracijos įmonei, kuriai nuosavybės teise priklauso perdavimo sistema, jokia atveju netrukdoma imtis veiksmų siekiant laikytis 8 straipsnio 1 dalies reikalavimų.

2. Valstybė narė nepriklausomą sistemos operatorių gali patvirtinti ir paskirti tik tuo atveju, jeigu:

- a) kandidatas į operatorius įrodė, kad atitinka 8 straipsnio 1 dalies b–d punktų reikalavimus;
- b) kandidatas į operatorius įrodė, kad jis turi reikiamų finansinių, techninių ir žmogiškųjų išteklių užduotims pagal 9 straipsnį vykdyti;
- c) kandidatas į operatorius įsipareigoja laikytis dešimties metų tinklo plėtros plano, kurį pasiūlė reguliavimo institucija;
- d) perdavimo sistemos savininkas įrodė, kad sugeba vykdyti 6 dalyje nustatytus įsipareigojimus. Šiuo tikslu jis pateikia visus sutarčių su įmone kandidate ir bet koku kitu svarbiu subjektu projektus;
- e) kandidatas į operatorius įrodė, kad sugebės vykdyti įsipareigojimus pagal 2003 m. birželio 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (EB) Nr. 1228/2005 dėl teisės naudotis elektros energijos perdavimo tinklais sąlygų*, įskaitant bendradarbiavimą su perdavimo sistemos operatoriais Europos ir regiono mastu.

*OL L 176, 2003 7 15, p. 001–0010.

3. Įmonės, kurioms reguliavimo institucija išdavė sertifikata, patvirtinanti, kad jos atitinka 8a straipsnio ir 10 straipsnio 2 dalies reikalavimus, valstybės narės patvirtina ir paskiria nepriklausomais sistemos operatoriais. Taikoma 8b straipsnyje nustatyta sertifikavimo procedūra.

4. Jeigu Komisija *sprendimą priėmė laikydamasi 8b straipsnyje nustatytos tvarkos* ir jeigu ji nustato, kad reguliavimo institucija jos sprendimo neįgyvendino per du mėnesius, gavusi Energetikos sektoriaus reguliavimo institucijų bendradarbiavimo agentūros pasiūlymą ir išklausiusi perdavimo sistemos savininko bei perdavimo sistemos operatoriaus nuomonę Komisija per šešis mėnesius penkerių metų laikotarpiui paskiria nepriklausomą sistemos operatorių. Bet kuriuo metu perdavimo sistemos savininkas reguliavimo institucijai gali pasiūlyti paskirti naują nepriklausomą sistemos operatorių pagal 10 straipsnio 1 dalyje nurodytą tvarką.

5. Kiekvienas nepriklausomas sistemos operatorius atsakingas už tai, kad trečiajai šaliai būtų suteikta prieiga ir už tos prieigos reguliavimą, įskaitant prieigos mokesčio, perkrovos valdymo pajamų ir mokėjimų, mokamų pagal Reglamento (EB) Nr. 1228/2003 3 straipsnyje nurodytą tarpvalstybinių elektros energijos srautų perdavimo sistemos operatorių abipusiai taikomą finansinio kompensavimo sistemą, surinkimą, taip pat už perdavimo sistemos eksploatavimą, techninę jos priežiūrą ir vystymą bei ilgalaikio sistemos tinkamumo patenkinti pagrįstą paklausą užtikrinimą (šiuo atveju tinkamumas užtikrinimas investavimo planais). Plėtodamas tinklą nepriklausomas sistemos operatorius atsakingas už planavimą (įskaitant leidimo išdavimo tvarką), naujų infrastruktūros objektų statybą ir jų atidavimą eksploatuoti. Šiuo tikslu jis atlieka perdavimo sistemos operatoriaus funkcijas taip, kaip nustatyta šiame skyriuje. Perdavimo sistemos savininkai gali neatsakyti už prieigos suteikimą trečiajai šaliai ir tos prieigos reguliavimą ar už investavimo planavimą.

6. Jeigu paskiriamas nepriklausomas sistemos operatorius, perdavimo sistemos savininkas:

- a) bendradarbiauja su nepriklausomu sistemos operatoriumi ir teikia paramą jam vykdant savo užduotis, įskaitant, visų pirma visos reikiamos informacijos teikimą;
- b) finansuoja investicijas, dėl kurių nusprendžia nepriklausomas sistemos operatorius ir kurias patvirtina reguliavimo institucija, arba sutinka, kad jas finansuotų bet kokia suinteresuotoji šalis, įskaitant nepriklausomą sistemos operatorių; atitinkamas sutartis dėl finansavimo patvirtina reguliavimo institucija. Prieš patvirtindama reguliavimo institucija konsultuojasi su turto savininku ir kitomis suinteresuotosiomis šalimis;
- c) prisiima atsakomybę, susijusią su tinklo įranga, išskyrus atsakomybės dalį, susijusią su nepriklausomo sistemos operatoriaus užduotimis;
- d) suteikia garantijas, kad būtų įmanoma lengviau finansuoti bet kokią tinklo plėtrą, išskyrus investavimą tuo atveju, jeigu pagal b punktą, jis davė sutikimą, jog investuotų bet kokia suinteresuotoji šalis, įskaitant nepriklausomą sistemos operatorių.

7. Glaudžiai bendradarbiaujant su reguliavimo institucija atitinkamai nacionalinei konkurencijos institucijai suteikiami visi reikiami įgaliojimai veiksmingai prižiūrėti, ar perdavimo sistemos savininkas laikosi 6 dalyje nustatytų įpareigojimų.

10a straipsnis

Perdavimo sistemos savininkų veiklos rūšių atskyrimas

1. Jeigu buvo paskirtas nepriklausomas perdavimo sistemos operatorius, perdavimo sistemos savininkai, kurie yra sudedamoji vertikalios integracijos įmonės dalis, bent savo teisine forma, organizacine struktūra ir sprendimų priėmimo tvarka turi būti nepriklausomi nuo kitų veiklos rūšių, nesusijusių su perdavimu.

2. Siekiant užtikrinti šio straipsnio 1 dalyje nurodytą perdavimo sistemos savininko nepriklausomumą, taikomi šie minimalūs kriterijai:

- a) asmenys, atsakingi už perdavimo sistemos savininko valdymą, neturi teisės dalyvauti integruotos elektros energetikos įmonės, tiesiogiai ar netiesiogiai atsakingos už kasdieninę elektros energijos gamybos, paskirstymo ir tiekimo veiklą, valdymo struktūrose;
- b) reikia imtis tinkamų priemonių siekiant užtikrinti, kad į atsakingų už perdavimo sistemos savininko valdymą asmenų profesinius interesus būtų atsižvelgiama taip, kad jie turėtų galimybę veikti savarankiškai;
- c) perdavimo sistemos savininkas parengia atitikties programą, nustatančią priemones, kuriomis siekiama užkirsti kelią diskriminuojančiam elgesiui, bei užtikrinančią tinkamo jų įgyvendinimo priežiūrą. Programoje nustatomos konkrečios darbuotojų pareigos, kad šis tikslas būtų pasiektas. Už atitikties programos įgyvendinimo priežiūrą atsakingas asmuo ar įstaiga reguliavimo institucijai pateikia metinę ataskaitą, kurioje nurodo taikytas priemones; ši ataskaita skelbiama.

3. Komisija gali priimti gaires, kuriomis siekiama užtikrinti, kad perdavimo sistemos savininkas iš tikrųjų laikytųsi visų šio straipsnio 2 dalies reikalavimų. Ši priemonė, kuria siekiama iš dalies pakeisti neesmines šio direktyvos nuostatas, ją papildant, priimama taikant 27b straipsnio 3 dalyje nurodytą reguliavimo procedūrą su tikrinimu.“

(9) 12 straipsnis pakeičiamas taip:

„12 straipsnis

Perdavimo sistemos savininkams ir perdavimo sistemos operatoriams galiojantys reikalavimai dėl slaptumo

1. Nepažeisdamas 18 straipsnio nuostatų ar bet kokios kitos teisinės prievolės pateikti informaciją kiekvienas perdavimo sistemos operatorius ir visi perdavimo sistemos savininkai turi užtikrinti komercinės neskelbtinos informacijos, kurią jie gavo vykdydami komercinę veiklą, slaptumą ir pasirūpinti, jog informacija, kuri komerciniu atžvilgiu galėtų būti naudinga, apie jų pačių veiklą nebūtų skelbiama šališkai, ypač jie turi užtikrinti, kad jokia komercinės neskelbtina informacija nebūtų perduodama kitiems bendrovės padaliniais, išskyrus tuo atveju, jeigu ta informacija reikalinga komerciniam sandoriui atlikti. Siekiant, kad būtų griežtai laikomasi informacijos tvarkymo taisyklių, reikia taip pat užtikrinti, jog perdavimo sistemos savininkas ir kiti bendrovės padaliniai nesinaudotų bendromis tarnybomis, išskyrus išimtinai administracines arba su informacinėmis technologijomis susijusias funkcijas (pvz., neleidžiama turėti bendros teisinės tarnybos).

2. Susijusioms įmonėms parduodant elektros energiją ar ją perkant, perdavimo sistemos operatoriai nepiktinaudžiauja komercine neskelbtina informacija, kurią gauna iš trečiųjų šalių, suteikdami joms prieigą prie sistemos arba derėdamiesi dėl šios prieigos.“

(10) 15 straipsnis iš dalies keičiamas taip:

- a) 2 dalies c punkte po pirmo sakinio pridedamas šis sakinys: „Šioms užduotims atlikti paskirstymo sistemos operatorius turi turėti reikiamus išteklius, įskaitant žmoniškuosius, techninius, finansinius ir materialinius.“
- b) 2 dalies d punktas iš dalies keičiamas taip:
 - i) paskutinis sakinys pakeičiamas taip: „Už atitikties programos įgyvendinimo priežiūrą atsakingas asmuo (toliau – „už atitikties programos įgyvendinimo priežiūrą atsakingas pareigūnas“) ar institucija 22a straipsnio 1 dalyje nurodytai reguliavimo institucijai pateikia metinę ataskaitą, kurioje nurodo taikytas priemones; ši ataskaita paskelbiama.
 - ii) Papildomas šiuo sakiniu: „Už atitikties programos įgyvendinimo priežiūrą atsakingas pareigūnas turi būti visiškai nepriklausomas ir savo užduotims atlikti gali naudotis visa reikiama paskirstymo sistemos operatoriaus ir bet kokių kitų susijusių bendrovių informacija.“
- c) Įtraukiamos šios 3 ir 4 dalys:

“3. Jeigu paskirstymo sistemos operatorius yra sudedamoji vertikalios integracijos įmonės dalis, valstybės narės užtikrina, kad jo veikla būtų prižiūrima ir kad vertikalios integracijos pranašumu jis negalėtų pasinaudoti taip, kad iškraipytų konkurenciją. Visų pirma vertikaliai integruoti paskirstymo sistemos operatoriai, naudodami bendrovės pavadinimą ir užtikrindami viešuosius ryšius neturi klaidinti, kai turima omenyje vertikalios integracijos įmonės elektros energijos tiekimo padalinio tapatybė.

4. Komisija gali priimti gaires, kuriomis siekiama užtikrinti, kad paskirstymo sistemos operatorius iš tikrųjų laikytųsi visų šio straipsnio 2 dalies reikalavimų dėl visiško paskirstymo sistemos operatoriaus nepriklausomumo, operatoriaus nediskriminacinio elgesio ir kad vertikalios integracijos įmonė, vykdydama tiekimo veiklą, neturėtų galimybės nesąžiningai pasinaudoti vertikalios integracijos pranašumais. Ši priemonė, kuria siekiama iš dalies pakeisti neesmines šio direktyvos nuostatas, ją papildant, priimama taikant 27b straipsnio 3 dalyje nurodytą reguliavimo procedūrą su tikrinimu.“

(11) 17 straipsnis išdėstomas taip:

„Ši direktyva neturi sukliudyti veiklos vykdyti sistemos operatoriui, užsiimančiam kombinuotąja perdavimo ir paskirstymo veikla, jeigu jis abiejų veiklų atžvilgiu atitinka galiojančias 8, 10b straipsnių ir 15 straipsnio 1 dalies nuostatas.“

(12) Po 22 straipsnio įterpiamas šis VIIa skyrius:

„VIIa SKYRIUS

NACIONALINĖS REGULIAVIMO INSTITUCIJOS

22a straipsnis

Reguliavimo institucijų paskyrimas ir nepriklausomumas

1. Kiekviena valstybė narė paskiria vieną nacionalinę reguliavimo instituciją.
2. Valstybės narės užtikrina reguliavimo institucijos nepriklausomumą ir užtikrina, kad ji naudotųsi savo įgaliojimais nešališkai ir skaidriai. Šiuo tikslu valstybė narė užtikrina, kad reguliavimo institucija, vykdydama jai šia direktyva pavestas reguliavimo užduotis, būtų teisiškai atskirta ir funkciniu atžvilgiu nepriklausoma nuo bet kokio kito viešojo ar privataus subjekto, o jos darbuotojai ir vadovai veiktų nepriklausomai nuo bet kokių rinkos interesų, taip pat nesiektų gauti ir neklausytų jokios vyriausybės arba kito viešojo ar privačiojo subjekto nurodymų.
3. Kad apsaugotų reguliavimo institucijos nepriklausomumą, valstybės narės pirmiausia užtikrina, kad:
 - a) reguliavimo institucija turėtų juridinio asmens statusą, atskirą biudžetą ir tinkamų žmogiškųjų ir finansinių išteklių savo įgaliojimams vykdyti;
 - b) jos vadovybė būtų skiriama ne trumpesniam nei penkerių metų laikotarpiui, kurio negalima pratęsti, ir per tą laikotarpį ją galima atleisti tik tuo atveju, jeigu ji nebeatitinka šiame straipsnyje nustatytų reikalavimų arba ji padaro sunkų nusižengimą.

22b straipsnis

Reguliavimo institucijos politikos tikslai

Vykdydama šioje direktyvoje nurodytas reguliavimo užduotis, reguliavimo institucija imasi visų pagrįstų priemonių, kad būtų pasiekti šie tikslai:

- a) glaudžiai bendradarbiaujant su agentūra, kitų valstybių narių reguliavimo institucijomis ir Komisija skatinti konkurencingos, saugios ir aplinką tausojančios elektros energijos vidaus rinkos kūrimą Bendrijoje ir veiksmingą rinkos atvėrimą visiems Bendrijos vartotojams ir tiekėjams;
- b) siekiant a punkte nurodyto tikslo, plėtoti konkurencingas ir tinkamai veikiančias regionines rinkas Bendrijoje;
- c) panaikinti prekybos elektros energija tarp valstybių narių apribojimus, įskaitant reikiamų tarpvalstybinio elektros energijos perdavimo pajėgumų sukūrimą, kad būtų įmanoma patenkinti paklausą, padidinti nacionalinių rinkų integraciją ir sudaryti sąlygas neribojamam elektros energijos perdavimui Bendrijoje;
- d) užtikrinti, kad būtų sukurtos saugios, patikimos ir veiksmingos sistemos, kurias naudojant būtų skatinamas energijos vartojimo efektyvumas, sistemos tinkamumas gaminti ir perduoti elektros energiją, sistemos moksliniai tyrimai ir naujovės, kad būtų patenkinta paklausa, technologijų, kurioms naudojami atsinaujinantys energijos išteklių ir kurias naudojant išmetami maži anglies

- dvideginio kiekiai, tobulinimas dabartiniu metu ir ateityje; e) užtikrinti, kad tinklo operatoriams būtų sukurtos tinkamos paskatos trumpuoju, tiek ilguoju laikotarpiu didinti tinklo veiksmingumą ir rinkos integraciją;
- f) užtikrinti efektyvų savo nacionalinių rinkų veikimą ir kartu su konkurencijos institucijomis skatinti veiksmingą konkurenciją.

22c straipsnis

Reguliavimo institucijos pareigos ir įgaliojimai

1. Reguliavimo institucijos pareigos:

- a) užtikrinti, kad perdavimo ir paskirstymo sistemos operatoriai bei, jeigu reikia, atitinkami sistemos savininkai ir visos elektros energetikos įmonės laikytųsi šioje direktyvoje nustatytų įpareigojimų ir kitų atitinkamų Bendrijos įstatymų, įskaitant tuos, kurie taikomi tarpvalstybinio pobūdžio klausimams;
- b) su atitinkamų valstybių narių reguliavimo institucija ar institucijomis bendradarbiauti tarpvalstybinio pobūdžio klausimais;
- c) laikytis agentūros ir Komisijos sprendimų bei juos įgyvendinti;
- d) kasmet teikti veiklos ir pareigų vykdymo ataskaitą atitinkamoms valstybių narių valdžios institucijoms, agentūrai ir Komisijai. Šioje ataskaitoje aprašomi veiksmai, kurių imtasi vykdant kiekvieną iš šiame straipsnyje išvardytų užduočių, ir pasiekti rezultatai;
- e) užtikrinti, kad perdavimo, paskirstymo ir tiekimo veiklos nebūtų subsidijuojamos kryžmiškai;
- f) persvarstyti ir metinėje ataskaitoje įvertinti perdavimo sistemos operatorių investavimo planus atsižvelgiant į tai, ar tie planai atitinka visos Europos 10 metų elektros tinklo plėtros planą, nurodytą Reglamento (EB) Nr. 1228/2003 2c straipsnio 1 dalyje;
- g) stebėti tinklo saugumą bei patikimumą ir persvarstyti elektros tinklo saugumo ir patikimumo taisykles;
- h) stebėti veiklos skaidrumo lygį ir užtikrinti, kad elektros energetikos įmonės laikytųsi skaidrumo įsipareigojimų;
- i) bendradarbiaujant su konkurencijos institucijomis stebėti rinkos atvėrimo ir konkurencijos didmeniniu bei mažmeniniu lygmeniu mastą, įskaitant elektros energijos mainus, buitiniams vartotojams taikomas kainas, tiekėjų pakeitusių vartotojų procentas, nuo elektros tinklo atjungtų vartotojų procentas, nustatytos formos buitinių vartotojų skundus, ir bet kokią konkurencijos iškreipimą ar apribojimą bendradarbiaujant su konkurencijos institucijomis, taip pat teikti atitinkamoms konkurencijos institucijoms visą aktualią informaciją ir pranešti joms apie visus atitinkamus atvejus;

- j) stebėti, per kiek laiko perdavimo ir paskirstymo įmonės sujungia elektros energijos perdavimo linijas ir atlieka remonto darbus;
- k) nepažeidžiant kitų nacionalinių reguliavimo institucijų kompetencijos užtikrinti aukštus visuotinių ir viešųjų paslaugų teikimo elektros energijos sektoriuje standartus, pažeidžiamų vartotojų apsaugą ir A priede nustatytą vartotojų apsaugos priemonių veiksmingą;
- l) bent kartą per metus paskelbti rekomendacijas apie tai, ar tiekimo tarifai atitinka 3 straipsnio nuostatas;
- m) užtikrinti prieigą prie duomenų apie vartotojų sunaudojamą energiją, suderintos tų duomenų formos taikymą ir prieigą prie duomenų pagal A priedo h punktą;
- n) stebėti, kaip įgyvendinamos taisyklės, nustatančios perdavimo sistemos operatorių, paskirstymo sistemos operatorių, tiekėjų, vartotojų ir kitų rinkos dalyvių vaidmenis bei pareigas pagal Reglamentą (EB) Nr. 1228/2003;
- o) stebėti investavimą į elektros energijos gamybos pajėgumus, t. y. ar investicijomis užtikrinamas tiekimo saugumas.

2. Kai pagal 10 straipsnį paskiriamas nepriklausomas sistemos operatorius, be šio straipsnio 1 dalyje jai pavestų užduočių, reguliavimo institucija taip pat:

- a) stebi, ar perdavimo sistemos operatorius ir nepriklausomas sistemos operatorius vykdo įsipareigojimus pagal šį straipsnį, ir pagal 3 dalies d punktą skiria nuobaudas už įsipareigojimų nevykdymą;
- b) stebi nepriklausomo sistemos operatoriaus ir perdavimo sistemos savininko santykius ir jų bendradarbiavimą, siekdama užtikrinti, kad nepriklausomas sistemos operatorius laikytųsi įsipareigojimų, ir visų pirma reguliavimo institucija patvirtina sutartis bei vykdo nepriklausomo sistemos operatoriaus ir perdavimo sistemos savininko ginčų sprendimo funkcijas visų skundų atžvilgiu, kuriuos bet kuri šalis pateikia pagal 7 dalį;
- c) nepažeidžiant 10 straipsnio 2c dalyje nustatytos procedūros, pirmajame dešimties metų elektros tinklo plėtros plane patvirtina investavimo planus ir daugiamečių tinklo plėtros planą, kurį kasmet teikia nepriklausomas sistemos operatorius;
- d) užtikrina, kad į nepriklausomo sistemos operatoriaus renkamų mokesčių už tinklo prieigą tarifus būtų įskaičiuotas tinkamas atlygis tinklo savininkui ar savininkams už tinklo įrangą ir bet kokias naujas investicijas į ją;
- e) turi įgaliojimus atlikti patikrinimus perdavimo sistemos savininko ir nepriklausomo sistemos operatoriaus patalpose;
- f) prižiūri, kaip nepriklausomas sistemos operatorius naudoja pagal 2003 m. birželio 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (EB) Nr. 1228/2003

dėl prieigos prie tarpvalstybinių elektros energijos mainų tinklo sąlygų²⁰ 6 straipsnio 6 dalį surinktas perkrovos valdymo pajamas.

3. Valstybės narės užtikrina, kad reguliavimo institucijoms būtų suteikti įgaliojimai, kuriais naudodamosi jos galėtų veiksmingai ir operatyviai vykdyti 1 ir 2 šio straipsnio dalyse nurodytas pareigas. Siekiant šio tikslo, reguliavimo institucija turi, *inter alia*, šiuos įgaliojimus:

- a) priimti turinčius teisinę galią sprendimus dėl elektros energetikos įmonių;
- b) bendradarbiaudama su nacionalinėmis konkurencijos institucijomis atlikti elektros energijos rinkos veikimo tyrimą ir nuspręsti, jeigu nebuvo nustatyta jokių konkurencijos taisyklių pažeidimų, kokių reikia imtis priemonių veiksmingai konkurencijai skatinti ir tinkamam rinkos veikimui užtikrinti, įskaitant virtualias elektrines;
- c) prašyti, kad elektros energetikos įmonės pateiktų visą informaciją, būtiną jos užduotims atlikti;
- d) šioje direktyvoje arba bet koku reguliavimo institucijos ar agentūros sprendimu nustatytų įpareigojimų nevykdančioms elektros energetikos įmonėms nustatyti veiksmingas, tinkamas ir atgrasančias poveikio priemones;

-
- e) turi tinkamas teises atlikti tyrimus ir reikiamus įgaliojimus rengti nurodymus, kurių laikantis sprendžiami ginčai pagal šio straipsnio 7 ir 8 dalis;
 - f) patvirtinti 24 straipsnyje nurodytas apsaugos priemones.

4. Reguliavimo institucijos atsakingos už toliau nurodytose srityse taikomų nuostatų ir sąlygų pastarosioms dar neįsigaliojus nustatymą ar patvirtinimą:

- a) galimybės prisijungti prie nacionalinių elektros tinklų suteikimas ir prieiga prie jų, įskaitant perdavimo ir paskirstymo tarifus. Šie tarifai turi būti tokie, kad būtų įmanoma užtikrinti būtinąsias investicijas į elektros tinklus tokiu būdu, kad investicijų pakaktų užtikrinti elektros tinklų pakankumą.
- b) elektros energetikos sistemoje pasiūlos ir paklausos balanso užtikrinimo paslaugų teikimas.

5. Nustatant ar tvirtinant tarifus, reguliavimo institucijos užtikrina, kad tinklo operatoriams būtų sukurtos pakankamos paskatos tiek trumpuoju, tiek ilguoju laikotarpiu didinti veiksmingumą, skatinti rinkos integraciją ir prisidėti vykdant susijusius mokslinius tyrimus.

6. Reguliavimo institucijoms suteikiama teisė reikalauti, kad perdavimo ir paskirstymo sistemos operatoriai, jeigu reikia, pakeistų nuostatas ir sąlygas, įskaitant šiame straipsnyje nurodytus tarifus, siekiant užtikrinti, kad jos būtų proporcingos ir taikomos nediskriminuojant.

²⁰ OL L 176, 2003 7 15, p. 1.

7. Bet kuri šalis, nepatenkinta perdavimo ar paskirstymo sistemos operatoriaus veiksmais, gali paduoti skundą reguliavimo institucijai, kuri, veikdama kaip ginčų sprendimo institucija, priima sprendimą per du mėnesius nuo skundo gavimo dienos. Kai reguliavimo institucijoms reikia gauti daugiau informacijos, šį laikotarpį galima pratęsti dviem mėnesiais. Šį laikotarpį galima pratęsti, jeigu su tuo sutinka skundą padavusi šalis. Toks skundas nesustabdo sprendimo vykdymo.
8. Bet kuri nukentėjusioji šalis, turinti teisę pateikti skundą, susijusį su sprendimu dėl metodikos, priimtos pagal šį straipsnį, o kai reguliavimo institucija yra įpareigota konsultuotis – dėl pasiūlytos metodikos, ne vėliau kaip per du mėnesius arba per trumpesnę valstybių narių nustatytą laikotarpį nuo sprendimo ar jo projekto paskelbimo dienos pateikti skundą dėl persvarstymo. Toks skundas nesustabdo sprendimo įgyvendinimo.
9. Valstybės narės sukuria tinkamus ir veiksmingus reguliavimo, kontrolės ir skaidrumo mechanizmus, siekdamos išvengti piktnaudžiavimo vyraujančia padėtimi, ypač kai tai kenkia vartotojų interesams, ir bet kokio piktybiško elgesio. Nustatant šiuos mechanizmus atsižvelgiama į Sutarties, ypač jos 82 straipsnio, nuostatas.
10. Valstybės narės užtikrina, kad būtų imtasi atitinkamų priemonių, įskaitant patraukimą atsakomybėn administracine ir baudžiamąja tvarka pagal jų nacionalinius įstatymus, prieš atsakinguosius fizinius ar juridinius asmenis, nesilaikančius šia direktyva nustatytų slaptumo taisyklių.
11. 7 ir 8 dalyse nurodyti skundai nepažeidžia teisės Bendrijos ar nacionalinėje teisėje nustatyta tvarka paduoti apeliaciją.
12. Reguliavimo institucijų priimami sprendimai turi būti pagrįsti.
13. Valstybės narės užtikrina, kad būtų parengti tinkami nacionaliniai mechanizmai, kuriuos taikant šalis, kurios atžvilgiu nacionalinė reguliavimo institucija priima vienokį ar kitokį sprendimą, turėtų teisę paduoti apeliaciją nuo suinteresuotųjų šalių nepriklausomai institucijai.
14. Komisija gali priimti įgyvendinimo gaires, kuriose nustatoma, kaip reguliavimo institucijos naudojasi šiame straipsnyje nustatytais įgaliojimais. Ši priemonė, kuria siekiama iš dalies pakeisti neesmines šio direktyvos nuostatas, ją papildant, priimama taikant 27b straipsnio 3 dalyje nurodytą reguliavimo procedūrą su tikrinimu.“

22d straipsnis

Tarpvalstybinio pobūdžio klausimų reguliavimo tvarka

1. Reguliavimo institucijos glaudžiai bendradarbiauja ir konsultuojasi vienos su kitomis bei teikia vienos kitoms bei agentūrai visą informaciją, reikalingą šioje direktyvoje nustatytoms užduotims atlikti. Jeigu keičiamasi informacija, ją gaunančioji institucija užtikrina tokią informacijos slaptumą, kokio prašo perduodančioji institucija.

2. Pirmiausia reguliavimo institucijos bendradarbiauja bent regiono mastu, siekdamos skatinti eksploatacinių priemonių rengimą optimaliam elektros tinklo valdymui užtikrinti, plėtoti bendras elektros energijos biržas ir tarpvalstybinio elektros energijos perdavimo pajėgumų paskirstymo galimybes, užtikrinti minimalų nacionalinių perdavimo sistemų sujungimo pajėgumų lygį regione, kad būtų užtikrinama veiksminga konkurencija.

3. Agentūra nusprendžia dėl bent dvi valstybes nares sujungiančių infrastruktūros objektų reguliavimo tvarkos:

- a) gavusi bendrą kompetentingų nacionalinių reguliavimo institucijų prašymą, arba,
- b) jeigu kompetentingos nacionalinės reguliavimo institucijos per šešis mėnesius nuo dokumentų įteikimo paskutinei iš tų reguliavimo institucijų nesugeba susitarti dėl atitinkamos reguliavimo tvarkos.

4. Komisija gali priimti gaires dėl reguliavimo institucijų funkcijų, kad jos bendradarbiautų vienos su kitomis ir agentūra, bei dėl padėties, kai agentūra turi įgaliojimus nuspręsti dėl bent dvi valstybes nares sujungiančių infrastruktūros objektų reguliavimo tvarkos. Tokios priemonės, skirtos šios direktyvos neesminėms nuostatomis iš dalies pakeisti ją papildant, priimamos laikantis 27b straipsnio 3 dalyje nurodytos reguliavimo procedūros su tikrinimu.

22e straipsnis

Gairėse nustatytų reikalavimų vykdymas

1. Bet kuri reguliavimo institucija ir Komisija gali prašyti agentūros pateikti nuomonę, ar laikomasi sprendimo, kurį reguliavimo institucija priėmė laikydamasi šioje direktyvoje arba Reglamente (EB) Nr. 1228/2003 nurodytų gairių.

2. Agentūra per keturis mėnesius pateikia nuomonę reguliavimo institucijai, paprašiusiai pateikti nuomonę, arba Komisijai ir reguliavimo institucijai, priėmusiai atitinkamą sprendimą.

3. Jeigu sprendimą priėmusi reguliavimo institucija nepritaria agentūros nuomonei per keturis mėnesius nuo tos nuomonės pateikimo dienos, agentūra apie tai praneša Komisijai.

4. Bet kuri reguliavimo institucija gali pranešti Komisijai, jeigu ji mano, kad reguliavimo institucijos priimtas sprendimas neatitinka šioje direktyvoje arba Reglamente (EB) Nr. 1228/2003 nurodytų gairių reikalavimų per du mėnesius nuo to sprendimo priėmimo dienos.

5. Jeigu Komisija per du mėnesius nuo pranešimo iš agentūros, kurį ji perdavė pagal šio straipsnio 3 dalį, arba pranešimo iš reguliavimo institucijos, kurį ji perdavė pagal šio straipsnio 4 dalį, gavimo dienos ar savo nuožiūra per tris mėnesius nuo sprendimo priėmimo dienos nustato, kad dėl reguliavimo institucijos priimto sprendimo kyla pagrįstų abejonių, t. y. sprendimas buvo priimtas nesilaikant šioje direktyvoje arba Reglamente (EB) Nr. 1228/2003 nurodytų gairių reikalavimų, Komisija gali nuspręsti pradėti tyrimą. Šiuo atveju Komisija reguliavimo institucijos ir į tyrimą įtrauktų atitinkamų suinteresuotųjų šalių prašo pateikti pastabas.

6. Jeigu Komisija nusprendžia pradėti tyrimą, ne vėliau nei po keturių mėnesių nuo sprendimo pradėti tyrimą ji skelbia galutinį sprendimą:

a) neprieštarauti reguliavimo institucijos sprendimui;

arba

b) reikalauti, kad atitinkama reguliavimo institucija iš dalies pakeistų ar atšauktų sprendimą, jeigu Komisija mano, kad nebuvo laikomasi gairių reikalavimų.

7. Jeigu Komisija per šio straipsnio 5 ir 6 dalyse nustatytą laikotarpį nenusprendė pradėti tyrimo arba nepriėmė galutinio sprendimo, tada tariama, kad ji neprieštarauja reguliavimo institucijos sprendimui.

8. Reguliavimo institucija per du mėnesius įgyvendina Komisijos sprendimą iš dalies pakeisti ar atšaukti sprendimą ir apie tai atitinkamai praneša Komisijai.

9. Komisija priima gaires, nustatančias išsamią tvarką, kurios privaloma laikytis taikant šį straipsnį. Ši priemonė, kuria iš dalies keičiamos neesminės sudedamosios šios direktyvos dalys ją papildant, priimama laikantis 27b straipsnio 3 dalyje nurodytos reguliavimo procedūros su tikrinimu.“

22f straipsnis

Įpareigojimas laikyti duomenis

1. Valstybės narės elektros energijos tiekimo įmonės įpareigoja bent penkerius metus laikyti ir nacionalinei reguliavimo institucijai, nacionalinei konkurencijos institucijai ir Komisijai pateikti atitinkamus duomenis apie visus sandorius, su didmeniniais vartotojais ir perdavimo sistemos operatoriais sudarytus remiantis elektros energijos tiekimo sutartimis ir elektros energijos rinkos išvestinėmis finansinėmis priemonėmis.

2. Duomenys rengiami taip, kad būtų išsamiai nurodomos tam tikros sandorių charakteristikos, t. y. trukmė, tiekimo ir apmokėjimo taisyklės, kiekis, įvykdymo data ir laikas, sandorio kainos, didmeninio vartotojo identifikavimo priemonės ir išsami informacija apie visas neįvykdytas elektros energijos tiekimo sutartis ir neįgyvendintas elektros energijos rinkos išvestines finansines priemones.

3. Reguliavimo institucija gali nuspręsti tam tikras šios informacijos dalis pateikti rinkos dalyviams, su sąlyga, kad neskelbtina komercinė informacija apie atskirus rinkos dalyvius ar atskirus sandorius nebus atskleista. Šios dalies nuostatos netaikomos informacijai apie finansines priemones, kurioms galioja Direktyvos 2004/39/EB nuostatos.

4. Kad šis straipsnis būtų taikomas vienodai, Komisija gali priimti gaires, nustatančias duomenų laikymo metodus ir priemones bei laikytinų duomenų formatą ir turinį. Tokios priemonės, skirtos šios direktyvos neesminėms nuostatoms iš dalies pakeisti ją papildant, priimamos laikantis 27b straipsnio 3 dalyje nurodytos reguliavimo procedūros su tikrinimu.

5. Sandoriams, kuriuos elektros energijos tiekimo įmonės sudaro su didmeniniais vartotojais ir perdavimo sistemos operatoriais dėl elektros energijos rinkos išvestinių finansinių priemonių, šis straipsnis taikomas tik tada, kai Komisija priima šio straipsnio 4 dalyje nurodytas gaires.

6. Įmonėms, kurioms taikoma Direktyva 2004/39/EB, šio straipsnio nuostatomis nenustatomi papildomi įpareigojimai šio straipsnio 1 dalyje nurodytų institucijų atžvilgiu.

7. Jeigu šio straipsnio 1 dalyje nurodytoms institucijoms reikia pasinaudoti duomenimis, kuriuos laiko subjektai, kuriems taikoma Direktyva 2004/39/EB, pagal tą direktyvą įgaliotos institucijos šio straipsnio 1 dalyje nurodytoms institucijoms pateikia reikalingus duomenis.

(13) 23 straipsnis išbraukiamas.

(14) Įterpiamas toks naujas 27b straipsnis:

„27b straipsnis

Komitetas

1. Komisijai padeda komitetas.

2. Kai daroma nuoroda į šią dalį, taikomi Sprendimo 1999/468/EB 3 ir 7 straipsniai, atsižvelgiant į to sprendimo 8 straipsnio nuostatas.

3. Kai daroma nuoroda į šią dalį, taikomos Sprendimo 1999/468/EB 5a straipsnio 1–4 dalys ir 7 straipsnis, atsižvelgiant į to sprendimo 8 straipsnį.“

(15) A priedas papildomas šiomis dalimis:

„h) turėtų galimybę naudotis duomenimis apie savo suvartojimą ir sudarius aiškų susitarimą bei nemokamai galėtų leisti bet kokiai tiekimo licenciją turinčiai įmonei naudotis savo skaitiklių duomenimis. Už duomenų tvarkymą atsakinga šalis tuos duomenis privalo pateikti įmonei. Valstybės narės nustato duomenų formatą ir tvarką, pagal kurią tiekėjai ir vartotojai gali naudotis šiais duomenimis. Už šią paslaugą papildomo mokesčio vartotojams nustatyti neleidžiama.

i) kiekvieną mėnesį būtų tinkamai informuojami apie tikrąjį elektros energijos suvartojimą ir kainas. Už šią paslaugą papildomo mokesčio vartotojams nustatyti neleidžiama.

j) gali pasikeisti tiekėją bet kuriuo metų laiku, o ankstesnio tiekėjo sąskaitą apmokėtų ne vėliau kaip praėjus vienam mėnesiui nuo to laiko, kai ankstesnis tiekėjas paskutinį kartą tiekė elektros energiją.“

2 straipsnis

Perkėlimas į nacionalinę teisę

1. Valstybės narės priima įstatymus ir kitus teisės aktus, kurie, įsigalioję ne vėliau kaip per [18 mėnesių nuo šios direktyvos įsigaliojimo], įgyvendina šią direktyvą. Jos nedelsdamos pateikia Komisijai tų nuostatų tekstą ir tų nuostatų bei šios direktyvos atitikmenų lentelę.

Jos taiko šias nuostatas nuo [18 mėnesių nuo paskelbimo].

Valstybės narės, priimdamos tas nuostatas, daro jose nuorodą į šią direktyvą arba tokia nuoroda daroma jas oficialiai skelbiant. Nuorodų darymo tvarką nustato valstybės narės.

2. Valstybės narės pateikia Komisijai šios direktyvos taikymo srityje priimtų pagrindinių nacionalinės teisės nuostatų tekstus.

3 straipsnis

Įsigaliojimas

Ši direktyva įsigalioja [...] dieną nuo jos paskelbimo *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje*.

4 straipsnis

Ši direktyva skirta valstybėms narėms.

Priimta Briuselyje, [...]

Europos Parlamento vardu
Pirmininkas
[...]
[...]

Tarybos vardu
Pirmininkas